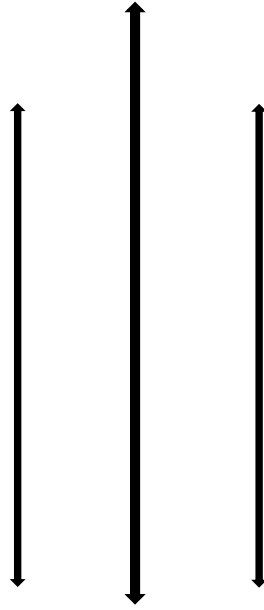

कोभिड – १९ को महामारीबाट बालबालिका र शिक्षकलाई हुने संभावित जोखिम न्यूनिकरणका साथै बालबालिकाको शिक्षाको अधिकारलाई सुनिश्चित गर्न शिक्षा नियमितता गराउनका लागि तयार गरीएको

कोभिड – १९ पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना

शिक्षा समूह (Education Cluster)

सामाजिक विकास मन्त्रालय

कर्णाली प्रदेश

सुर्खेत

२०७६

विषयसूची

पृष्ठभूमि	3
कर्णालीमा महामारीको अवस्था.....	3
बर्तमान अवस्था	4
पूर्वानुमान.....	5
उद्देश्यहरू.....	6
पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना.....	6
मूख्य प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू.....	8
पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि कृयाकलापहरू	9
प्रतिकार्यका लागी तयारी गर्नुपर्ने मूख्य कृयाकलापहरू	12
शिक्षा समूहको कार्य प्रकृया / मार्गदर्शन	13
अवसर तथा चुनौतिहरू	14
विभिन्न सरोकारवालाहरूको भूमिका	15
समन्वय एवं सहकार्य	20
श्रोत परिचालन रणनीति.....	21
अनुसूचीहरू	22

पृष्ठभूमि

नेपालको कूल भू-भागको २०.५% कर्णाली प्रदेशले ओगटेको छ। हिमाली, पहाडी र भित्री मधेस सम्मिलित यस प्रदेशमा २५ नगरपालिका, ५४ गाउँपालिका सहित कर्णालीमा ७९ स्थानीय तह र ७१८ वडाहरू छन्। वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार १५ लाख ७० हजार ४१८ जनसंख्या रहेको कर्णालीमा चार लाख १३ हजार ६ सय ४२ जना बालिका सहित आठ लाख २४ हजार तीन सय ७३ जना बालबालिका रहेका छन् जुन कूल जनसंख्याको ५२.५ प्रतिशत हुन आउछ। कर्णाली प्रदेशमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिको जनसंख्या ३ प्रतिशत रहेको छ।

शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय (२०७५) अनुसार कर्णालीमा २,७१९ बालविकास केन्द्रहरू, ३,१८७ (३,०३८ सामुदायिक विद्यालय र १४९ संस्थागत विद्यालयहरू) विद्यालयहरू र २७ वटा प्राविधिक तथा व्यवसायिक धारका विद्यालयहरू रहेका छन्। यसैगरी कर्णालीमा १ विश्वविद्यालय र ५६ वटा क्याम्पसहरू रहेका छन्। कक्षा १ देखि १२ सम्म २ लाख ९८ हजार ६५५ बालिका र २ लाख ८३ हजार ५६१ सहित ५ लाख ८२ हजार २१६ बालबालिकाहरू छन् भने १२, १५२ शिक्षकहरू रहेका छन्। ३,७७१ जना प्राथमिक तहमा, ९४१ जना आधारभूत तहमा, १,०४५ जना कक्षा ९-१० मा र ४७ जना कक्षा ११-१२ मा गरि जम्मा ५,८०४ जना अपाङ्गता भएका बालबालिका अध्ययनरत छन्। विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि सबै तह र कक्षामा ५० भन्दा कम छ।

नेपालमा हाल १३% विद्यार्थीहरूको घरमा इन्टरनेटको सुविधा भएको र ३५% विद्यार्थीको घरमा टिभि रेडियोको पहुँच रहेको छ भने ६५% विद्यार्थीको अनलाइन तथा अन्य माध्यमबाट पढाइ गर्ने सम्भावना नरहेको प्रक्षयपण गरिएकोछ। अरु प्रदेशभन्दा कर्णाली प्रदेश भोगोलिक रुपमा विकट भएकाले यो अवस्था अझ कम हुनसक्छ। विद्यालय भर्नामा लैङ्गिक समानताको सन्दर्भमा नेपालले राम्रो उपलब्धि हासिल गरेको भए तापनि कोरोनाभाइरसजस्ता महामारीहरूले लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा प्राप्त उपलब्धीहरूलाई पछाडी धकेल्ने निश्चितप्रायः छ।

कर्णालीमा महामारीको अवस्था

धेरै श्रोतअनुसार कर्णाली प्रदेशमा विभिन्न महामारीको १२५ वर्षे इतिहास भेटिन्छ। यहाँ विक्रम सम्बत् १९५१ यता लगभग सबै दशकमा कुनै न कुनै मानव तथा पशुजन्य महामारी फैलिएको पाइन्छ।

कर्णालीमा प्लेग, बिफर, हैजा, झाडापखाला, रुघाखोकी, ठेउला र ज्वरोको महामारी थियो। धेरैजसो महामारी स्थानीय खोला, दरा र भेगमा केन्द्रित थिए। केहीले भने ठूला आकारका र धेरै क्षति पुऱ्याए। १९५१ सालमा ठूलो हैजा फैलिएको थियो जुन एक सय वर्षपछिसम्म महामारी चलिरह्यो।

कर्णाली प्रदेशमा हालसम्मकै भयानक महामारी भने १९७५ सालको पुस-माघ महिनामा फैलिएको ज्वरोखोकी हो। यो महामारी कर्णालीका सबै दरामा फैलिएको थियो। झन्डै ८ देखि १० घन्टाको उच्चज्वरोले मान्छे भकाभक मर्थे। धेरै गाउँ त रिचै बनेका थिए। त्यो समय पहिलो विश्वयुद्धको अवधि र सन् १९१८ मा फैलिएको स्प्यानिस फ्लुको विश्वव्यापी महामारीको समयसँग मिल्छ।

२०३४ सालमा बिफर रोग उन्मूलन हुनुअघि कर्णाली प्रदेशमा पटकपटक स्थानीय प्रकोप फैलिइरहन्थ्यो। स्थानीय भाषामा 'गेडा आउने रोग' भनिने यसको २०१४ सालमा महामारी थियो। कर्णाली प्रदेशमा २०२९, असोजदेखि बिफर उन्मूलन कार्यक्रम सुरु भयो। कर्णालीका बुढापाकामा डरलाग्दो स्मरण भएको अर्को महामारी 'कालामात' हो। हनहनी ज्वरो आउने, टाउको बेस्सरी दुख्ने, जिब्रो कालो हुँदै बिरामी निस्लोट बनेर मर्ने। २०२० दशकको मध्यसम्म यो रोगबाट धेरै मान्छे मरेका थिए।

२०२६ सालतिर नेपाल, तिब्बत र भुटान भ्रमण गर्ने विदेशी लेखक जे. बर्निस्टेनले गाईवस्तुबाट मान्छेमा सर्ने महामारी फैलिएर पश्चिम नेपालको एउटा गाउँमा १५० चौपाया र २७ मान्छे मरिसकेपछि हेलिकप्टरबाट डाक्टर गाउँ पुग्दा बिरामीको घरमा झन्डा गाडिएको देखेका थिए। २०२६ सालकै माघमा रुघाखोकीले कैयौंको मृत्यु भयो।

२०४३ सालतिर हुम्लाको दक्षिणी भाग मकै, तुम्च र श्रीनगरतिर हैजा र औलोसँगै फैलिएको थियो। २०४५ सालतिर भोटक्षेत्रका किर्मी र लिमीमा पनि त्यस्तै प्रकोप फैलिएको थियो। जाजरकोटमा २०६६ सालमा फैलिएको हैजा र झाडापखाला महामारीले सर्वत्र ध्यान खिचेको थियो। २०७१ सालमा जाजरकोटमा फैलिएको इन्फ्लुएन्जा महामारी अहिलेको कोरोना जस्तै थियो। २०७१ साल साउन २८ र २९ गते आएको बाढीले सुर्खेतका ९ सय ७० घरपरिवार विस्थापित भए। बाढीमा परि २४ जनाको ज्यान गयो। ९१ जना बेपत्ता भए। बेपत्ता भएकालाई पनि सरकारले मृत घोषणा गरेको थियो।

इतिहासमा विक्रम सम्बत् १९८२, १९९२, २००८ र २०२३ मा पशुरोगको महामारीले धेरै गोठ रित्तो पारेको थियो। १९७२ देखि १९७४ सम्म खडेरीले कर्णालीमा व्यापक अनिकाल परेको थियो। त्यसपछि २००८, २०१७, २०२२, २०२९ सालको खडेरीले फेरि अभाव र अनिकाल निम्त्याएको थियो भने २००७ र २०१४ सालमा सलह आएर बालीनाली सखाप पारेको थियो। २०२२ को खडेरीपछि सरकारले जुम्लामा पहिलोचोटी प्यारासुटबाट अन्न खसालेर बाहिरी खाद्यान्नको प्रवेश भयो। २०२९ को खडेरीपछि त खाद्यान्न राहत कार्यक्रम नै लागू भयो।

बर्तमान अवस्था

अहिले विश्व कोरोना भाइरस (कोभिड-१९)को महामारीबाट आक्रान्त छ। २०१९ डिसेम्बर ३१ मा चीनको वुहानमा पत्ता लागेको यस भाइरसका कारण करिब दुई सय देशका करिब १५ लाख भन्दा बढी मानिसहरू संक्रमित छन् भने झण्डै ८८ हजार भन्दा बढी मानिसको मृत्यु भइसकेको छ (९ अप्रिल २०२०)। यो संख्या दिनानुदिन बढ्दै गइरहेको छ। नेपालमा हालसम्म ९ जना संक्रमित को पुष्टि भइसकेको छ। यो संख्यामा अझै वृद्धि हुने अनुमान पनि गरिएको छ। हालसम्म कर्णालीमा कुनै पनि संक्रमित व्यक्ति प्रमाणित भएकोछैन।

कक्षा १-९ को परीक्षा सकिएकोछ तर नतिजाको टुङ्गो छैन। SEE र कक्षा ११ र १२ को परीक्षा स्थगित भएको छ। सबै विश्वविद्यालयहरू र क्याम्पसहरूमा पठनपाठन बन्द भएको र सबै खाले परीक्षा स्थगित भएकोछ। कर्णालीका हिमाली जिल्लामा फागुन देखि नयाँ शैक्षिक सत्र सुरु भएको छ भने अन्य जिल्लामा शैक्षिक सत्र सुरुहुने समय आउदैछ।

नेपाल सरकार स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको कोभिड-१९ सम्बन्धि स्वास्थ्य क्षेत्रको प्रतिकार्य सम्बन्धी जानकारी अनुसार प्रत्येक प्रदेशमा प्रयोगशाला सेवा विस्तार गर्ने योजना अनुसार सुर्खेत प्रादेशिक अस्पताल, सुर्खेतमा मिति २०७६ साल चैत्र २० गतेदेखी सेवा सञ्चालनमा आएकोछ। मिति २०७६ चैत्र २६ सम्ममा जम्मा १६ जना बिरामीहरू विभिन्न अस्पतालका आइसोलेसन वार्डहरू (ICU समेत) मा रही उपचारत रहेकाछन्। कर्णाली प्रदेशमा चैत्र २६ सम्म ८०६ जना क्वारेन्टाइनमा बसेका र २६७ जना घर फर्कीसकेका छन्। राज्यले तेस्रो पटक साप्ताहिक लकडाउनको घोषणा गरेकोछ भने अवस्था के हुने हो भन्ने अनुमान गर्न कठिन छ। कर्णालीमा लाखौं मानिसहरू भारतबाट फर्केर आएका छन भने अन्य देशहरूबाट २२१६ मानिसहरू आएको आँकलन गरिएकोछ। हालसम्म २३५ विद्यालयहरूलाई क्वारेन्टाइनको रूपमा प्रयोग गरी ६०४ मानिसहरूले आश्रय लिइरहेकाछन्।

हालै कर्णाली प्रदेशस्तरिय विभिन्न बिपद् सहित कोभिड-१९ प्रतिकार्यका लागि शिक्षा क्षेत्रसँग सम्बन्धित प्रतिकार्य योजना निर्माण र कार्यन्वयनका लागि शिक्षा प्रतिकार्य समूह गठन भई क्रियासिल रहेको छ। सामाजिक विकास मन्त्रालय, शिक्षा विकास महाशाखा प्रमुखको नेतृत्वमा गठित यस समूहमा प्रदेशस्तरिय शिक्षा क्षेत्रसँग सरोकार राख्ने व्यक्ति, संस्था तथा निकायहरू सम्बद्ध व्यक्तिहरू क्रियाशिल रहेका छन्।

पूर्वानुमान

हालसम्म प्रदेश तथा स्थानीय तहमा तयार पारिएका क्वारेन्टाइनहरू मध्ये अनुमानित ७५% भन्दा बढी विद्यालयहरूमा स्थापना तथा सञ्चालन भरिएको छ। नेपाल कोभिड -१९ को दोश्रो चरणमा (Local Transmissions) प्रवेश गरेकाले यसको संक्रमण दर बढ्न सक्ने अनुमान र संक्रमण बढेको खण्डमा ति विद्यालयहरूमा निर्माण गरेका क्वारेन्टाइन सेन्टरहरूमा संभावित संक्रमण हुनसक्ने व्यक्तिहरूलाई राख्नका लागि निरन्तरता दिनुपर्ने संभावित अवस्थाले गर्दा विद्यालय सञ्चालन हुन बाधा गर्नसक्ने अवस्था देखिन्छ।

बालबालिकाले निर्वाध रूपमा शिक्षा हासिल गर्न पाउनुपर्ने अधिकारलाई सुनिश्चित गर्न शिक्षण सिकाइका बैकल्पिक उपायहरू अवलम्बन गर्दै बालबालिकालाई निरन्तर शिक्षण सिकाइकामा आवद्ध गर्नुपर्ने देखिन्छ। नेपाल सरकारबाट घोषणा गरिएको लकडाउनको कारणले विद्यालयहरूमा निरन्तर १ महिनासम्म पनि नियमित पठन पाठन शुरु हुन सकेन भने विभिन्न सञ्चार माध्यमको सहयोगबाट संदेशहरू निर्माण र प्रसारण गर्नुपर्ने हुनसक्छ।

स्थितिको सामान्यकरण पछि विद्यालयहरूमा पठनपाठन सञ्चालन गर्नुपूर्व बालबालिका, अभिभावक, शिक्षक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति लगायत सबैमा कोभिड-१९ संक्रमणबाट सबै विद्यालयहरू निर्मलीकरण छन् भन्ने सन्देश प्रवाह गर्नुपर्नेहुन्छ। त्यसका लागि क्वारेन्टाइनका लागि प्रयोग भएका विद्यालयहरूलाई निर्मलीकरण गर्ने तथा नियमित रूपमा स्थानीय स्वास्थ्य चौकीबाट विद्यार्थी, शिक्षकहरूको ज्वरो मापन गर्ने, खानेपानी सरसफाई तथा स्वाच्छताको प्रवर्धन गर्ने, अभिभावक शिक्षा सञ्चालन भइ भयरहित वातावरणमा शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नुपर्नेहुन्छ।

वर्तमान विश्व परिघटनालाई विप्लेशन गर्दा निम्नानुसार पूर्वानुमान गर्न सकिन्छ।

- १) कामका लागि विशेष गरि भारत र तेस्रो मूलकबाट कामदारहरू नेपाल फर्कने क्रम निरन्तर रहनेछ ।
- २) विद्यालयहरूलाई अस्थायी क्वारेन्टाइनका लागि निरन्तर प्रयोग गरिनेछ ।
- ३) अन्य सरुवारोग तथा महामारीको समय आउने हुनाले कोभिड-१९ को सचेतनाका साथै सम्भावित महामारीका लागि प्रतिकार्य तयारी हुनेछ ।
- ४) Local Transmissions मार्फत समुदायमा कोभिड-१९ को फैलावट शुरु हुनेछ ।
- ५) बर्तमान लकडाउनको समयावधी निरन्तर बढ्दै जानेछ ।

उद्देश्यहरू

शिक्षा समूह प्रतिकार्य योजनाको मुख्य उद्देश्य विद्यालयहरूमा सुरक्षित सिकाइ वातावरण सुनिश्चित गर्ने एवं शैक्षिक संस्थाहरूमा कोरोना भाइरस (१९-कोभिड) को संक्रमण नफैल्योस् र बालविकास केन्द्र, विद्यालय (परम्परागत र संस्थागत समेत) र समुदायमा विभिन्न रोकथाम र सचेतिकरण गर्दै बालबालिकालाई सिकाइमा निरन्तरता दिने रहेकोछ। यसका लागि शिक्षा समूह निम्नानुसरका कार्यहरूमा जोड दिनेछ।

- क. बालविकास केन्द्र, विद्यालय र अनौपचारिक कक्षाहरूमा स्वास्थ्य र सरसफाइ व्यवहार सुधार र अभ्यास गर्ने ।
- ख. सबै बालबालिका, अपाङ्गता भएका र जोखिममा भएका समेतको सिकाइमा निरन्तरता दिने।
- ग. बालबालिका, शिक्षक र अभिभावकहरूलाई मनोसामाजिक सहयोग गर्ने।
- घ. सरोकारवालाहरू र स्थानीय तहहरूसँग बालविकास केन्द्र, विद्यालय र अनौपचारिक कक्षाहरूलाई सिकाइ निरन्तरता गर्नका लागि समन्वय विस्तार गर्ने।
- ङ. यदि लामो समय बालविकास केन्द्र र विद्यालयहरू बन्द भएमा बालबालिकाको पढाइको लागि दूर वा भर्चुअल, स्व-अध्ययन र सहपाठी सिकाइका लागि सामग्री विकास गर्ने र प्रसारण गर्ने।
- च. डिजिटल वा दूर शिक्षण सामग्री प्रयोग र कोभिड – १९ सम्बन्धि सचेतिकरणका लागि शिक्षकहरूलाई सहयोग गर्ने।
- छ. शिक्षा सम्बन्धि विषयवस्तुहरू प्रसारण गर्नका लागि सञ्चार माध्यमसँग सहकार्य गर्ने ।

पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

क. पहिलो अवस्था (विद्यालय ३ महिनासम्म बन्द भएको अवस्था)

हालसम्म नेपालमा १४ जना मानिसहरूमा मात्रै कोरोनाभाइरस रोग (कोभिड-१९) पुष्टि भएको छ । यो संख्या वढी देखिएको खण्डमा पनि यसको प्रभाव पुरै देश एवम् कर्णाली प्रदेशको विभिन्न भू-भागहरूमा लामो समयसम्म रहन सक्छ । यस्तो अवस्थामा संघीय सरकारले विद्यालय (प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा केन्द्र, पूर्व-प्राथमिक कक्षाहरू, परम्परागत विद्यालयहरू तथा संस्थागत विद्यालयहरूसमेत) एकदेखि तिन महिनासम्म बन्द गर्न सक्छ । यस्तो अवस्थामा

हाम्रो मुख्य प्रयास भने हाल देखिएको रोगलाई यथास्थितिमा रोक्ने र विद्यालयमा तथा विद्यालयबाट समुदायमा फैलिन नदिनु नै हो । यसका लागि निम्नानुसार विषयहरूमा जनचेतनामूलक अभियानहरू सञ्चालन गरिनेछ।

- विद्यार्थी, अभिभावक तथा शिक्षकहरूमा सामाजिक दूरी कायम राख्ने,
- बिरामी भएमा स्वः एकान्तवासमा बस्ने,
- नियमित रूपमा साबुन पानीले मिचिमिचि हात धुने
- सरसफाईमा विशेष ध्यान दिने

यस्तो प्रतिकूल अवस्थामा महिला, छात्रा, किशोरीहरू र अपाङ्गता भएका बालबालिका माथि हुन सक्ने सम्भावित हिंसाहरूलाई न्यूनिकरण गर्ने गरी सामुदायिक सचेतना अभियानहरूलाई पनि निरन्तरता दिइनेछ ।

प्रदेश शिक्षा समूहले संघीय तहमा शिक्षक, विद्यार्थी तथा अभिभावकहरूमा कोरोनाभाइरस रोग (कोभिड-१९) बाट बच्ने तरिका एवम् वर्तमान लकडाउनको समयलाई सही रूपमा कसरी सदुपयोग गर्न सकिन्छ भन्ने विषयमा सचेतना बढाउने उद्देश्यले तयार पारिएको सूचनामूलक सन्देशहरू समूहका सदस्य तथा विभिन्न रेडियोहरूसंगको सहकार्यमा प्रदेशभरी नै प्रसारण गराउने छ ।

साथै विद्यालयहरू लामो समयसम्म बन्द गर्नुपर्ने अवस्थामा सिकाइका बैकल्पिक माध्यमहरू जस्तै: दुर शिक्षा, स्वः अध्ययन एवम् अनलाईन माध्यमबाट विद्यार्थीहरूको सिकाइलाई निरन्तरता दिनका लागि प्रदेशभरीमा कार्यरत सरकारी निकाय, गैर सरकारी संस्थाहरू, नीजि क्षेत्र, सञ्चार माध्यम तथा आमा समूह एवम् सिमान्तकृत समुदायको सशक्तिकरणमा क्रियाशील समूह एवम् संस्थाहरूसंग के कस्ता श्रोतहरू छन्, नक्साङ्कन गरिनेछ । यसरी गरिने श्रोत नक्साङ्कनमा प्रदेशको खासगरी ग्रामिण क्षेत्रमा डिजिटल पहुँच, क्षमता तथा भरपर्दोपना समेतको लेखाजोखा गरिनेछ।

ख. दोश्रो अवस्था (३ महिना भन्दा बढी समय विद्यालय बन्द रहेमा)

महामारीका कारण विश्व स्वास्थ्य संगठनले परिभाषा गरे अनुसार देश तेश्रो चरणमा प्रवेश गरेमा, नेपालमा विद्यालयहरू, सामुदायिक सिकाइ केन्द्रहरू, अनौपचारिक शिक्षा केन्द्रहरू तिन महिनाभन्दा बढी समयसम्म बन्द हुन सक्छन् । यस्तो अवस्थामा प्रदेश सरकारले, संघीय सरकार, स्थानीय सरकार तथा शिक्षा समूहका सदस्यहरूसँगको समन्वय एवम् सहकार्यमा दूर शिक्षा तथा अनलाईन माध्यमबाट शिक्षा प्रदान गर्ने गरी श्रोतहरू परिचालन गर्नेछ । यसका साथै सिकाइका अन्य विकल्पहरू जस्तै - शिक्षकले घरबाटै सहजीकरण गर्न सक्ने शिक्षण सिकाइका सामग्री तथा गृहकार्यहरू तयार पार्ने, पुस्तकालयमा भएका पुस्तकहरू विद्यार्थीहरूलाई घरमै लगेर अध्ययन गर्ने व्यवस्था मिलाउने, रेडियो तथा टेलिभिजनको माध्यमबाट कक्षाहरू सञ्चालन गर्ने रणनीति पनि अवलम्बन गरिने छ । यसरी तपसील बमोजिमका उपाय तथा प्रयासहरू मार्फत् विद्यार्थीहरूको सिकाइमा आएको अवरोधलाई न्यूनिकरण गरी तथा उनीहरूको शिक्षालाई निरन्तरता दिइने छ,

- इन्टरनेट तथा अन्य उपकरणहरू उपलब्ध भएको स्थानहरूमा अनलाईन प्रविधिको माध्यमबाट शिक्षण सिकाइ प्रकृत्यालाई निरन्तरता दिने ।
- रेडियो तथा टेलिभिजन उपलब्ध हुने स्थानहरूमा रेडियो तथा टेलिभिजन का माध्यमबाट कक्षाहरू सञ्चालन गर्ने
- माथीका दुबै सुविधा भएको र नभएको दुबै अवस्थामा पुस्तक तथा अन्य सिकाइ सामग्रीहरू विद्यार्थीहरूको घरसम्मै पुऱ्याई उनीहरूलाई घरमै बसेर स्वः अध्ययन गर्न प्रोत्साहन र सहयोग गर्ने । विद्यार्थीहरूको स्वः अध्ययन प्रकृत्यालाई ब्यवस्थित तथा प्रभावकारी बनाउन टेलिफोन वा मोबाईल, रेडियो, टेलिभिजन, सामाजिक सञ्जाल आदिको माध्यमबाट शिक्षकले सहजीकरण र सहयोग गर्ने

विद्यार्थीहरूको सिकाइ निरन्तरताको सन्दर्भमा स्थानीय सरकार, सामुदायिक सिकाइ केन्द्र तथा विद्यालयहरूले सिकाइ सामग्रीहरू बालबालिकाहरूको घरसम्म पुऱ्याउन सहयोग गर्नेछन् । रेडियो, टेलिभिजन तथा सामाजिक सञ्जालहरूको माध्यमबाट विद्यालय बन्द, अध्ययन सामग्री वितरण तथा त्यसको सही सदुपयोग, सामाजिक दूरी कायम राख्ने, साबुन पानीले मिचिमिचि हात धुने लगायत्का व्यक्तिगत सरसफाई तथा स्वच्छतासंग सम्बन्धित विषयहरूमा जानकारी गराइनेछ । यस विशेष परिस्थितिमा शिक्षक, अभिभावक तथा विद्यार्थीमा आउन सक्ने मनोसामाजिक समस्याहरूलाई सम्बोधन गर्नका लागि मनोसामाजिक परामर्श सेवाहरू पनि उपलब्ध गराइनेछ। यसको विस्तृत कृत्याकलाप अनुसूची २ मा राखिएकोछ ।

मूख्य प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू

क्र. सं.	मूख्य क्रियाकलापहरू	जिम्मेवार निकायहरू	सहयोगी निकायहरू	प्रकृत्या
१	नियमित समन्वय	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनाय र स्थानीय तहहरू		स्थानीय तह, सामाजिक संस्थाहरू र private संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य
२	Case management (to be disaggregated by sex, caste disability and location)	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनाय र स्थानीय तहहरू	सेभ द चिल्ड्रेन, युनिसेफ र शिक्षा समूह सदस्यहरू	स्थानीय तथा प्रदेश स्वास्थ्य कार्यालय वा निर्देशनालयसँग समन्वय
३	संप्रेषण सेवा	विद्यालय	स्थानीय तह, स्वास्थ्य र संरक्षण समूह	बिरामी बालबालिकाको उपचारमा सहयोग
४	बालबालिका, शिक्षक र अभिभावकलाई मनोसामाजिक सहयोग	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनाय	स्थानीय तह र संरक्षण समूह	संरक्षण समूहको सहकार्यमा बालबालिकालाई मनोवैज्ञानिक रुपमा सबल बनाई उनीहरूलाई नयाँ सीप जस्तै चित्रकला, कथा कविता लेखन, अभिभावकलाई सहयोग, घरायसी कामहरू, आदिमा सँलग्न गराउने
५	हात धुने तरिका र सीप विकासका लागि सचेतिकरण	विद्यालय र स्थानीय तह	WASH cluster	WASH cluster को समन्वयमा हात धुने सीप सचेतीकरण का साथै विद्यालयमा सामग्री सहयोग

6	भर्चुअल माध्यमबाट दूर सिकाइ व्यवस्थापन	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनाय	स्थानीय तह र विद्यालयहरू	MoEST/CEHRD संगको समन्वय
७	शिक्षक र आभिभावकलाई सचेतिकरण	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनाय	स्थानीय तह र विद्यालयहरू	विभिन्न सञ्चारका माध्यमबाट
८	वैकल्पिक सिकाइ विधि विश्लेषण एव तयारी	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनाय र मानव संसाधन विकास निर्देशनालय	स्थानीय तह र विद्यालयहरू	सबै तह र क्षेत्र एवं फरक सिकाइ क्षमता भएका बालबालिका लक्षित गरी MoEST/CEHRD संगको समन्वय
९	सिकाइ सामग्रीको व्यवस्था	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनाय र मानव संसाधन विकास निर्देशनालय	स्थानीय तह	सबै तह र क्षेत्र एवं फरक सिकाइ क्षमता भएका बालबालिका लक्षित गरी MoEST/CEHRD संगको समन्वय - provision of printed/ digital learning resources, especially for minority groups and girls.
१०	विद्यालयहरूलाई निर्मलीकरण गरी सुरक्षित सिकाइ वातावरणको सुनिश्चितता	विद्यालयहरू	स्थानीय तह र शिक्षा समूह सदस्यहरू	WASH समूहको समन्वयमा सबै विद्यालयहरूलाई निर्मलीकरण गर्ने
११	विद्यालयमा हात धुने व्यवस्थाको सुनिश्चितता	विद्यालयहरू	स्थानीय तह र शिक्षा समूह सदस्यहरू	WASH समूहको समन्वयमा सबै विद्यालयमा WASH सुबिधा सुनिश्चित गर्ने।

पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि कृयाकलापहरू

क्र. सं.	मुख्य गतिविधिहरू	जिम्मेवार निकायहरू	सहयोगी निकायहरू	प्रकृया	आवश्यक कोष
व्यवस्थापन र समन्वय					
1	प्रदेश र स्थानीय स्तरमा नियमित क्लस्टर बैठकहरू	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	Save the Children, Unicef and cluster members	कोभिड -१९ को ब्यापकता, सन्क्रमण रोकनका लागि तयारी र प्रतिकार्यका लागी शिक्षा समूहको बैठक साप्ताहिक रुपमा सन्चालन गर्ने	
2	कोभिड-१९ कार्य दलको गठन	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	Save the Children, Unicef and cluster members	प्रशासनिक क्षमता सहित समर्पित सरकारी कर्मचारी, र विशेषज्ञहरू सहितको शिक्षा क्षेत्रमा तत्पर संयन्त्र रहेको सुनिश्चित गर्ने। प्रादेशिक र स्थानीय स्तरको कोभिड-१९ कार्य टोली गठन गर्ने	
3	सरकार (प्रदेश र स्थानीय), नागरिक समाज र सरोकारवालाहरूको क्षमता नक्साडकन	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	EDCUs, Save the Children UNICEF & other members	शिक्षा क्षेत्रमा रहेका सङ्घ सस्थाहरूको क्षमताका बारेमा अवगत हुनेछ र सोही अनुसारको आवश्यक तयारी सुनिश्चित गर्ने	
4	लाभान्वित समूहहरूको संरचनागत रुपमा अनुमान गर्ने	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय	LGs and EDCUs & all cluster	EMIS को आधारमा जोखिममा रहेका र आवश्यकता भएका विद्यार्थी संख्या सन्कलन गर्ने, जसको आधारमा लागत निर्धारण गर्ने	
7	विद्यालयमा आधारित सबै कार्यक्रम र भेलाहरू बन्द गर्ने	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	LGs, Schools	सरकार को निर्देशन बमोजिम - हाल लाई बैशाख ३ गते सम्म	

8	सबै प्रकारका तालिम, कार्यशाला र बैठकहरू नगर्ने	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	LGs, schools	सरकार को निर्देशन बमोजिम – अर्को सूचना नआउदासम्म	
9	गलत सुचना र अपर्याप्त सुचनाहरूमा रोक लगाउने	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	NEC members, Municipality associations, PABSON and SMC Federation.	कोभिड-१९ सङ्ग सम्बन्धित रोकथाम र प्रतिकार्य सम्बन्धी जानकारीहरू स्वास्थ्य मन्त्रालयले (शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको वेब साइटमा राखिएको) उपलब्ध गराएको आधिकारिक सुचना सबै ठाउमा (अभिभावक, विद्यार्थी र शिक्षक) उपलब्ध गराउने	
10	सुचना तथा सन्चार सामग्रीहरूको साथै व्यवहार परिवर्तनजन्य सामग्रीहरूको निर्माण	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	NEC members	क्षेत्रगत सुचना तथा सन्चार सामग्रीहरूको साथै ब्यबहार परिवर्तनजन्य सामग्रीहरूको निर्माण गरी स्थानिय सरकारलाई उपलब्ध गराउने जसमा सरक्षण क्षेत्र सङ्गको समन्वयमा अभिभावक बिहिन बालबालिका, यस्तो समयमा हुन सक्ने दुर्ब्यबहार जस्ता बिषयलाई समावेश गर्ने	
11	अनलाईन समन्वय र सहकार्यको तरिका अवलम्बन	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	Save the Children, unicef and cluster members	बन्दाबन्दिको समयमा राम्रो कनेक्सन भएको इन्टरनेट सुबिधा समुहका सदस्यहरूलाई व्यवस्था मिलाउने जसको माध्यमबाट नियमित रुपमा श्रब्य दृश्य बैठक हरू सन्चालन गर्ने	
रोकथाम र उत्थानसील					
12	शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक र हेरचाहकर्तालाई मनोसामाजिक सहयोग उपलब्ध गराउने व्यवस्था गराउने	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	Protection Cluster, NEC members	सरक्षण समुहको समन्वयमा मेडिया र अन्य दुर शिक्षाको मार्फत बाट मनोसामाजिक सहयोग उपलब्ध गराउन सकिने सामग्रीहरूको विकाश गर्ने साथै मनोसामाजिक सहयोग उपलब्ध गराउन समयन्त्रको स्थापना गर्ने	
13	विद्यालय, बालविकाश केन्द्रहरूमा हात धुने अभ्यासहरूको प्रचार र प्रबर्धन गर्ने	स्थानीय तह र विद्यालयहरू	NEC/ WASH cluster/ WASH in school committee,	क्लस्टर सदस्यहरूका परियोजना क्षेत्रमा विद्यालयमा हात धुने स्टेशनहरूको स्थापना गर्न WASH क्लस्टर सँगको समन्वयमा काम गर्ने ।	
14	मुख्य सुचनाहरूको जानकारी नियमित आदान प्रदान गर्ने	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय, शिक्षा समूह सदस्यहरू	MOHP, NEC members	MOHP ले तयार गरेको विद्यार्थी, अभिभावक हेरचाहकर्ता र शिक्षकका लागि शिक्षा विशेष सन्देशहरूको नियमित रुपमा जानकारी बिभिन्न माध्यम बाट गराउने ।	
15	स्वास्थ्य र सरसफाइका सामग्रीहरूको भण्डारण	स्थानीय तह	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय	WASH क्लस्टरको समन्वयमा प्राथमिक उपचार सामग्री, साबुन, कीटाणुनाशक औषधी, मास्क, सेनिटरी प्याड आदि जस्ता आवश्यक वस्तुहरूको पर्याप्त भण्डारणको सुनिश्चित गर्ने र अत्यधिक सीमान्तकृत समुदायहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्ने।	
16	संक्रमण रोकथाम लेखाजोखा	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	WASH Cluster, LGs, EDCU	विद्यालयहरू पुनः खोल्नु अघि WASH क्लस्टरले योजनाबद्ध रूपमा विद्यालयहरू सन्चालन गर्न योग्य भए नभएको लेखाजोखा गर्ने	
17	शिक्षाको आपतकालिन प्रतिकार्य योजनाको	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	Save the Children,	शिक्षा क्षेत्रको ERP समीक्षा गर्ने र आवश्यकता अनुरूप अद्यावधिक गर्ने जहाँ सबै योजनाबद्ध	

	समिक्षा, अध्यावधिक र जानकारी गराउने		UNICEF and members	गतिविधिहरू प्रदेश र स्थानिय तहमा सम्पन्न गर्न सकिन्छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने।	
18	परिदृश्य २ र ३ को मामलामा निजी विद्यालयहरूमा बालबालिका हरूमा पर्ने प्रभावको विश्लेषण गर्ने।	Ed-CoVID Task Team	Save the Children, UNICEF and KEC members	निजी विद्यालयहरूमा भर्ना भएका बालबालिकाहरूको सिकाइमा परिदृश्य २ र ३ को प्रभावको बारेमा समबन्धित विद्यालय सन्चालकहरू सङ्ग आवश्यक परामर्श गरी आवश्यक समायोजनका लागि उचित प्रबन्ध मिलाउने	
शिक्षण सिकाइको निरन्तरता					
19	पाठ्यपुस्तकहरूमा पहुँच सुनिश्चित गर्ने	स्थानीय तह र विद्यालयहरू	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय	पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तकहरू, EGRP, कक्षा एकका पाठ्यपुस्तकहरू, सिकाइका प्याकेजहरू (कार्यपुस्तिका, स्टेशनरीहरू) स्थानिय सरकार र विद्यालयहरूमा कसरी वितरण गर्ने, बालबालिकाहरूले कहाँबाट लिने जस्ता विषयहरूको पूर्व तयारी साथै बितरण प्रकृया योजना भन्दा अगावै गर्ने	
20	सिकाइका प्याकेज हरूको अध्यावधिक गर्ने	Ed-CoVID Task Team	Save the Children, UNICEF and members	यदी विद्यालयहरू लामो समय सम्म बन्द हुने भएमा छपाइका सिकाइ सामग्रीहरूको निर्माण तथा सम्पादन गरी प्राथमिकताका आधारमा बढी भन्दा बढी जोखिममा रहेका बालबालिकाहरूलाई बितरण गर्ने	
21	जोखिममा रहेका बालबालिकाहरूलाई लक्षित गरी विद्यालय स्वागत कार्यक्रम सन्चालन गर्ने	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	Education cluster, EIE TWG	विद्यालय स्वागत कार्यक्रम मार्फत अभिभावक स्याहारकर्ता र समुदायहरूलाई विद्यालय पुनः खुल्दा रोकथामका उपायहरूको बारेमा जानकारी गराउने। विशेष गरी जोखिममा रहेका बालबालिका हरूलाई लक्षित गरी कार्यक्रम सन्चालन गर्ने।	
22	घरमा आधारित सिकाइका लागी अभिभावक सचेतना कार्यक्रम	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	Save the Children, UNICEF and members	घरायसी काम र पढाइलाई कसरी सन्तुलन गर्ने र बालबालिकाहरूलाई घरमा कसरी सिकाइयुक्त वातावरण तयार गर्ने भन्ने बारे जानकारी गराउने	
23	दुर शिक्षाका लागी मिडिया र अनलाईनमा उपलब्ध सिकाइ सामग्रीहरूको नक्साडकन गर्ने	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	Cluster members, ICT TWG	सिमान्तकृत समुदायको पहुँचलाई ख्याल गरी द्रुत रूपमा रोल आउट गर्न सकिने रेडियो इन्टरनेट जस्ता साधनहरूको पहिचान गरि दुर शिक्षा प्रदान गर्ने।	
24	भर्चुल सिकाइका लागी बालबालिका, शिक्षक, अभिभावकहरूको लागी मोबाइल एप्स, सिकाइका वेबसाइटहरूको निर्माण गर्ने	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	PGs, LGs, KEC members, ICT TWG	नागरिक समाज र निजी क्षेत्रको सहयोगमा कक्षा १-५ को लागी नयाँ भर्चुअल शैक्षिक सामग्री विकास गर्ने र कक्षा ६-१० को लागि हाल उपलब्ध दूर शिक्षा सामग्रीको समीक्षा अध्यावधिक गर्ने।	

25	अनलाइन सामग्रीको निःशुल्क पहुँच र प्रयोगका लागि सुनिश्चित गर्ने	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	Save The Children, unicef, Internet, mobile network providers (NTC, NCELL)	सामग्री प्रदायक निकायहरू सङ्ग उपलब्ध गराइएको सामग्री सरकारी वेब पोर्टलहरू बाट निःशुल्क पहुँचका लागि ब्यबस्था मिलाउने र स्थानिय सरकारले कसरी ति सामग्रीहरूको पहुँच गर्ने भन्ने बारे सहजिकरण गर्ने	
----	---	--	--	--	--

प्रतिकार्यका लागि तयारी गर्नुपर्ने मुख्य कृयाकलापहरू

क्र. सं.	मुख्य गतिविधिहरू	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्रकृया	आवश्यक कोष
व्यवस्थापन र समन्वय					
1	रोकथाम गतिविधिहरू जारी राख्ने	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	Cluster Members	तालिका १ मा उल्लेख गरिएका सबै कृयाकलापहरू र थप परिदृश्य २ मा उल्लेख गरिएका कृयाकलापहरूलाई लिने	
2	शिक्षा कोभिड -१९ प्रतिकार्य समुहको गठन गर्ने	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	UNICEF and Save the Children, Cluster members	GESI विशेषज्ञ सहितको प्रदेश र स्थानिय तहमा कोभिड -१९ प्रतिकार्य समुह गठन गर्ने जसले सरकारको योजनामा मद्दत पुर्याओस	
3	दोश्रो चरणको कार्यका लागि विस्तृत प्रतिकार्यका कृयाकलापहरू तयार गर्ने	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	UNICEF and Save the Children, Cluster members	उपलब्ध तथ्याङ्क, सन्दर्भ र कोभिड-१९ प्रतिक्रिया टीमले आवश्यक ठानेको थप कृयाकलापहरू र थप गतिविधिहरूको आधारमा परिदृश्य ३ लाईक अध्यावधिक गर्ने।	
रोकथाम र उत्थानसिल					
4	संक्रमण रोकथामका लागि प्रतिकार्य	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	WASH Cluster, LGs, EDCU	WASH क्लस्टर सङ्गको समन्वय र सहयोगमा विद्यालय पुन सन्चालन हुनुपूर्व	
5	विद्यालय पुन सन्चालन हुनु पूर्व विद्यालय परिसर सफा र स्वच्छ भएको सुनिश्चित गर्ने	स्थानीय तह र विद्यालयहरू	Wash Cluster	WASH क्लस्टरको समन्वयमा विद्यालय खोल्नु अघि विद्यालय परिसर, कक्षाकोठा र शौचालयहरू सफा र किटाणुरहित भएको सुनिश्चित गर्ने	
शिक्षण-सिकाइको निरन्तरता					
6	सिकाइ सामग्रीहरूको छपाइ र बितरण	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	UNICEF, Save the Children, Cluster members	सिकाइ सामग्रीहरूको निर्माण, छपाइ र बितरण गर्ने जसको अनलाइन सामग्रीहरूमा पहुँच छैन उनिहरूलाई पहिलो प्राथमिकतका साथ उपलब्ध गराउने	
7	दुर शिक्षा समबन्धमा शिक्षक हरूलाई सहयोग गर्ने	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	Cluster members, ETCs	विद्यालय बन्दको समयमा विशेष आवश्यकता भएका बालिका, अपाङ्गता भएका	

				बालबालिकाहरू र जोखिममा रहेका बालबालिकाहरूलाई शिक्षकहरूले कसरी सहयोग र अनुगमन गर्न सक्छन भन्ने सन्दर्भमा शिक्षक निर्देशिका तयार गर्ने	
8	पठन सामग्रीहरूमा पहुच	स्थानीय तह र विद्यालयहरू	सामाजिक विकास मन्त्रालय / शिक्षा विकास निर्देशनालय	सिमान्तकृत बालबालिकाहरूले विद्यालय बन्दको समयमा पनि विद्यालयमा उपलब्ध पुस्तकालयहरू बाट पठन सामग्रीहरूको पहुच पुऱ्याउनका लागि स्थानिय सरकार र विद्यालयहरूलाई निर्देशन गर्ने	
9	सिकाइ सामग्रीहरू र भन्डारण गरिएका सामग्रीहरूको अभिलेख दुरुस्त राख्ने	सामाजिक विकास निर्देशनालय र पालिकाहरू	Cluster members	बालबालिकाहरूका लागी घरमा सिकाउन सकिने सामग्रीहरू	

शिक्षा समूहको कार्य प्रकृया / मार्गदर्शन

कोभिड १९ महामारीको रुपमा फैलिएको भनी गरेको घोषणाको आधारमा कर्णाली प्रदेश सरकार सामाजिक विकास मन्त्रालयको अगुवाइमा आपत्कालीन शिक्षा समूहको बैठक बस्नेछ । यस्तो बैठक बसाउनका लागि सहसंयोजक तथा सहयोगी संस्थाहरू सेभ द चिल्ड्रेन एवं युनिसेफले समयमा नै प्रभावकारी बैठक बसाउन तथा यो शिक्षा क्षेत्रगत समूहलाई सक्रिय बनाउनका लागि सामाजिक विकास मन्त्रालयलाई सहयोग गर्नुपर्नेछ । साथै यो शिक्षा क्षेत्रगत समूहले अन्य क्षेत्रगत समूहसंगको समन्वय र सहकार्य तथा विभिन्न सहयोगी संस्थाहरूको सहयोगमा आफ्नो क्षेत्रगत समूहबाट समयमै प्रतिकार्य गर्नका लागि निम्न चरणहरू पुरा गर्नेछ ।

चरण	प्रतिकार्य चरण	कैफियत
महामारीको पहिलो चरण	प्रभावित जिल्ला तथा स्थानीय सरकारसंग सञ्चार तथा समन्वय गर्ने । त्यहांबाट सूचना संकलन, महामारीको अवस्था, त्यसले शिक्षा र बालबालिकामा पारेको प्रभाव, सो को संबोधनको लागि आवश्यक पर्ने सहयोग, तथा विविधिकरण सूचना तथा तथ्यांक	अन्य विषयगत क्षेत्रको समन्वयमा गर्न सकिने
महामारीको दोश्रो चरण ४८ देखि ७२ घण्टा	प्रभावित र आवश्यकता अनुसार आफूसंग उपलब्ध भएको सहयोग सामग्री, जनशक्ति तथा अन्य सहयोगको अवस्थाको विश्लेषण गर्ने । आवश्यकता र उपलब्धताको बीचमा भएको अपुगको विश्लेषण गर्ने । यो सबै तह र क्षेत्रको हेर्ने ।	यो अलि फरक र नयाँ अवस्था भएकाले यसको आवश्यकता र उपलब्धताको बारेमा विश्लेषण गर्ने ।
	यदि बालबालिका तथा विद्यार्थीहरू प्रभावित भएको अवस्थामा स्वास्थ्य विषयगत क्षेत्रसंग समन्वय गरी	

	उनीहरूको जीवन रक्षा तथा व्यवस्थापनका लागि समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।	
	अन्य विषयगत क्षेत्रसंग समन्वय तथा सहकार्य गरेर विद्यालय तथा समुदायमा भएको केस व्यवस्थापनमा सक्रिय रहने ।	
	जनचेतनामूलक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने, विभिन्न माध्यमबाट केस, स्व आइसोलेशनलाई व्यवस्थापन तथा प्रेषण गर्ने ।	
	संरक्षण विषयगत क्षेत्रसंगको समन्वय र सहकार्यमा मनोपरामर्शलाई विभिन्न माध्यमबाट निरन्तरता दिने	
	दुर सिकाइ, भर्चुअल कक्षा तथा अन्य विभिन्न वैकल्पिक अनलाईन माध्यमबाट शिक्षालाई निरन्तरता दिने ।	
महामारीको तेश्रो र चौथो चरण	दुर सिकाइ, भर्चुअल कक्षा तथा अन्य विभिन्न वैकल्पिक अनलाईन माध्यमबाट शिक्षालाई निरन्तरता दिने । बालबालिकालाई पठन सामग्री उपलब्ध गराई घरमै पढ्ने व्यवस्था गर्ने ।	दुर सिकाइ, भर्चुअल कक्षा तथा अन्य विभिन्न वैकल्पिक अनलाईन माध्यमबाट शिक्षालाई निरन्तरता दिने विषयका बारेमा सूचना प्रवाह गर्ने । साथै छापा तथा डिजिटल सिकाइ सामग्री तथा माध्यमबाट सिकाइलाई निरन्तरता दिने । तर यसरी गर्दा सबै खालका बालबालिकालाई फाइदा पुग्ने कुराको सुनिश्चितता गर्ने ।
	माथि गरिएका सबै प्रभावकारी क्रियाकलापहरूलाई विपदको अन्त्य नहुंदासम्म निरन्तरता दिने ।	

अवसर तथा चुनौतिहरू

अरु प्रदेशको तुलनामा कर्णाली प्रदेशमा विद्यालय र विद्यार्थीहरूको संख्या कम रहेको देखिन्छ । धेरै विद्यार्थी र अभिभावकहरूको बसाइ गाउमा छ। गाउको बस्ती बाक्लो छैन। एउटा घर र अर्को घरको दूरी तुलनात्मक हिसावले बढी छ। मानिसहरू परिश्रमी छन्। जीवनशैली प्राकृतिक प्रकारको छ। खानपान र आहारविहारमा अर्गानिक पदार्थहरूको बाहुल्यता छ। प्रदेशको धेरै भूभाग पहाडी र हिमाली क्षेत्रमा रहेको कारण हावपानी स्वस्थ र स्वच्छ छ। पातलो बस्ती भएका कारण मानिसहरूको भीडभाड र जमघट त्यति हुदैन। एउटा बस्ती र अर्को वस्तीको दूरी टाढा भएको हुँदा ती बस्तीहरू प्राकृतिक हिसाबले नै लकडाउनको अवस्थामा देखिन्छन्। सुर्खेतका केही बस्ती र सुर्खेत लगायत अन्य जिल्लाका सदरमुकाम र केही बजार क्षेत्र बाहेक अन्य बस्तीहरूमा जनघनत्व कम छ। प्रदेश सरकार र शिक्षासम्बन्धी विभिन्न निकायहरू क्वारेन्टाइनको प्रयोग गर्ने कुरामा सकारात्मक छन्। यिनै कारणले पनि कोरोना विरुद्धको क्रियाकलापहरूलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्नका साथै यो रोगबाट सावधानी अपनाउनका लागि हाम्रो लागि सहज र उपयुक्त देखिन्छ।

यसका साथै कर्णाली प्रदेशमा कोरोना विरुद्धको अभियानलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि केही समस्या र चुनौतिहरू पनि छन्। सवैभन्दा ठूलो कुरा त शिक्षा, जागरण र चेतनाको हिसाबले यहाँका मानिसहरूको स्तर न्यून रहेकोछ। मानिसको जीवनस्तर कमजोर छ। गरिबी व्याप्त छ। बालबालिकाहरूका निम्ति परिवारिक वातावरण मित्रवत छैन। भौगोलिक विकटता छ। विरामी भएको अवस्थामा उपचार स्थलसम्म पुऱ्याउनका लागि समेत निकै कठिनाइको सामना गर्नुपर्ने हुन्छ। कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि यातायात र ढुवानीमा धेरै बजेट आवश्यक पर्ने हुन्छ। कतिपय वस्तीहरू आधुनिक प्रविधि, सूचना र सञ्चारसँग जोडिन नसकेको अवस्था छ। मानिसहरू कामको लागि भारततिर निरन्तर रुपमा आवतजावत गरिरहन्छन्। कतिपय सामाजिक परम्परा धान्नका लागि समेत मानिसहरू मेला पर्व आदिमा भेला हुने प्रचलन अधिक छ। चेतनाकै न्यूनताका कारण मानिसहरू स्वास्थ्यप्रति जति गम्भीर हुनु पर्ने हो त्यति भएको देखिदैन। यसले गर्दा पनि कोरोना विरुद्धको लडाइमा अन्य प्रदेशको तुलनामा कर्णाली प्रदेशलाई केही बढि नै चुनौतिको सामना गर्नु पर्ने स्थिति देखिन्छ।

विभिन्न सरोकारवालाहरूको भूमिका

१. प्रदेशमा रहेका संघिय कार्यालयहरूको भूमिका

क. राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड

- राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड केन्द्रिय कार्यालयले तोके अनुसार कक्षा ११ र कक्षा १२ को परीक्षा सञ्चालन र व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने।
- लकडाउनको अवधि लम्बिएको अवस्थामा केन्द्र र प्रदेश सरकारले तोके बमोजिम अध्ययन अध्यापन र मूल्याङ्कनको आधारहरूको प्रयोग एवम् प्रवोधीकरण कार्यमा सहयोग र सहजीकरण गर्ने।
- प्रदेश सरकार, सामाजिक विकास मन्त्रालय र राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड केन्द्रीय कार्यालयको बीचमा समन्वय र सकार्यका लागि सेतुको काम गर्ने।
- प्रदेश सरकार सामाजिक विकास मन्त्रालयले प्रदेश अन्तर्गतका कक्षा ११ र कक्षा १२ सञ्चालित विद्यालयहरूका निम्ति उक्त कक्षाका विद्यार्थीहरूको परीक्षा सञ्चालन र तत्सम्बन्धी तोकिएका कार्यहरू सम्पादन गर्ने।

ख. शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाइ

- राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड केन्द्रिय कार्यालयले तोके अनुसार कक्षा १० को परीक्षा सञ्चालन र व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने
- लकडाउनको अवधि लम्बिएको अवस्थामा केन्द्र र प्रदेश सरकारले तोके बमोजिम अध्ययन अध्यापन र मूल्याङ्कनको आधारहरूको प्रयोग एवम् प्रवोधीकरण कार्यमा सहयोग र सहजीकरण गर्ने।
- प्रदेश सरकार सामाजिक विकास मन्त्रालय र शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको बीचमा समन्वय र सहकार्यका लागि सेतुको काम गर्ने।

- प्रदेश सरकार, सामाजिक विकास मन्त्रालयले प्रदेश अन्तर्गतका विभिन्न विद्यालयहरूका निम्ति कोभिड १९ नियन्त्रण र रोकथामको सवालमा आफ्नो जिल्लामा गर्न भनी तोकिएका कार्यहरू सम्पादन गर्ने ।
- कोभिड १९ नियन्त्रणका सवालमा विद्यालयमा स्तरमा काम गर्नका लागि स्थानीय सरकारहरूसँग सहकार्य गर्ने ।

२. स्थानीय विभिन्न सरोकारवालाहरूको भूमिका

क. प्रदेश सरकार

- शिक्षा समूहले तयार गरेको विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनालाई स्विकृत गर्ने। प्रदेश विपद् व्यवस्थापन केन्द्रमा शिक्षा सवाललाई समेत प्राथमिकतामा राखि छलफल गर्ने।
- योजनामा भएका मुख्य क्रियाकलापहरूलाई प्रदेश सरकारको नीतिमा समावेश गर्ने।
- शिक्षा क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखि २०७७/७८ को बजेट विनियोजन गर्ने।

ख. सामाजिक विकास मन्त्रालय

- शिक्षा समूहले तयार गरेको विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनालाई स्विकृत गर्ने। प्रदेश विपद् व्यवस्थापन केन्द्रमा शिक्षा सवाललाई प्रमुख एजेण्डाको रूपमा प्रस्तुत गर्ने,
- योजनामा भएका मुख्य क्रियाकलापहरूलाई प्रदेश सरकारको नीतिमा समावेश गर्ने।
- प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयनका लागि नेतृत्व लिने र आवश्यक बजेट विनियोजन गर्ने। शिक्षा क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखि २०७७/७८ को बजेट विनियोजन गर्ने।
- शिक्षा विकास निर्देशनालय र सामाजिक विकास कार्यालयहरूलाई प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयन गर्नका लागि निर्देशन दिने।

ग. शिक्षा विकास निर्देशनालय

- प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयनका लागि सामाजिक विकास मन्त्रालयसँग आवश्यक बजेट माग गर्ने।
- सामाजिक विकास कार्यालयहरूलाई प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयन गर्नका लागि निर्देशन दिने। शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई तथा स्थानीय पालिकाहरूसँग समन्वय गर्ने।
- क्वारेन्टाइनको रूपमा प्रयोग भएका विद्यालयहरूको नक्शाकन गर्ने र शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयले तयार गरेको मार्गदर्शन कार्यान्वयन भएको सुनिश्चित गर्ने। साथै विद्यालय सञ्चालनका समयमा उक्त विद्यालयहरूलाई निर्मूलीकरण गरेको सुनिश्चित गर्ने।
- हरेक हप्ता कम्तीमा १ पेजको अवस्था विप्लेषण प्रतिवेदन तयार गरेर सार्वजनिक गर्ने ।

घ. पत्रकार महासंघ

- विद्यालय, समुदाय, बालबालिका, शिक्षक, अभिभावक र स्थानीय तहहरूले गरेका राम्रा अभ्यासहरूलाई प्रचारप्रसार गर्ने।

- विद्यालय, बालबालिका, शिक्षक, आदिलाई परेका सवालहरू समयमै विभिन्न माध्यमबाट जानकारी गराउने साथै संचारका विभिन्न माध्यमहरूबाट सचेतनामूलक सूचनाहरू संप्रेषण गर्ने।

ड. शिक्षक महासंघ

- आफ्ना विद्यालयका बालबालिकाहरूको पहिचान गरी तिनीहरू दैनिक सिकाइ गतिविधिमा संलग्न भएको सुनिश्चित गर्न सबै शिक्षकहरूलाई अभिप्रेरीत गर्ने।
- शिक्षकहरूको क्षमता अभिवृद्धीका लागि विभिन्न निकाएसँग सहकार्य गर्ने।
- समुदायमा सचेतिकरण अभियान सञ्चालन गर्ने। बालबालिका, अभिभावक र समुदायलाई कोरोनाबाट बच्ने उपायहरू, हात धुने तरिका, सरसफाइ व्यवहार, आदिका बारेमा जानकारी गराउने।
- "घरघरमा विद्यालय" अभियानलाई हरेक शिक्षकले सञ्चालन गरेको सुनिश्चित गर्ने।

३. स्थानीय विभिन्न सरोकारवालाहरूको भूमिका

क. विद्यार्थी

- विद्यार्थीहरूले समकक्षी साथी समूहहरूसँग तोकिएको दूरी कायम गरी कोभिड—१९ को बारेमा (के हो? संक्रमण रोकथाम तथा बच्ने उपायहरू, आदि, छलफल गर्ने, शिक्षण सिकाइका उपलब्ध स्व—अध्ययन सामग्रीहरू, वैकल्पिक साधन श्रोतहरू (मोबाइल, रेडियो, टि.भि. कम्प्यूटर) को प्रयोग गरी अभिभावक तथा उमेरले आफू भन्दा ठूला दाईदिदीहरूको सहयोगले सिकाइलाई निरन्तरता दिने,
- व्यक्तिगत तथा आफ्नो घरवरिपरिको वातावरणीय सरसफाइको क्रियाकलापमा सहभागी हुने,
- विद्यालय खुलेर पुनः सञ्चालनको भएको खण्डमा नियमित विद्यालयमा उपस्थित हुने र शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापमा सहभागी हुने,

ख. अभिभावक

- आफ्ना बालबालिकाहरूलाई साथीसमूहको ठूलो भिडभाडमा जानबाट नियन्त्रण गर्ने,
- विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबाट उपलब्ध गराइएको स्व—अध्ययन तथा बैकल्पिक सिकाइ सामग्रीहरूको यथोचित एवं अत्यधिक रूपमा सदुपयोग गरी सिकाइ क्रियाकलापमा सहभागी गराउन सुनिश्चित गर्ने,
- विद्यालय व्यवस्थापन समिति (वि.व्य.स.) र शिक्षक अभिभावक संघ (शि.अ.सं) लाई विद्यालय परिसर वरिपरि किटाणुरहित गर्न आवश्यक सहयोग प्रदान गर्ने (यदि विद्यालयलाई क्वारेन्टाइनको रूपमा प्रयोग गरेको अवस्थामा),
- समुदाय तथा विद्यालय सरसफाइ अभियानमा सहभागी हुने,
- विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकहरूको पूर्ण उपस्थिति भएनभएको अनुगमन कार्यमा वि.व्य.स.र शि.अ.सं.लाई सहयोग गर्ने,

ग. प्रधानाध्यपक/शिक्षक

- वि.व्य.स.र शि.अ.सं.लाई सम्पर्क गरी अभिभावकहरूमा सचेतना अभियान सञ्चालन गर्ने,
- वि.व्य.स.र शि.अ.सं.लाई सम्पर्क तथा परिचालन गरी विद्यालय परिसर वरिपरि किटाणुरहित गर्ने यदि विद्यालयलाई क्वारेन्टाइनको रूपमा प्रयोग गरेको अवस्थामा),
- विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा वैकल्पिक शिक्षण सिकाइ कार्यकलापहरू सुचारु गरी निरन्तरता दिने,
- विद्यालय तथा समुदायमा सीपमा आधारित पानी, सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धि सत्रहरू सञ्चालन गर्ने,
- विद्यार्थीहरूको समस्या बुझेर मनोसामाजिक परामर्श कक्षाहरू सञ्चालन गर्ने,
- प्रविधिमैत्री शिक्षक समाजमा आवद्ध भइ आफ्नो र आफ्ना शिक्षकको क्षमता अभिवृद्धी गरी प्रविधिमा दक्ष्य हुने ।

घ. विद्यालय व्यवस्थापन समिति/शिक्षक अभिभावक संघ

- सकेसम्म विद्यालयभन्दा अन्यत्र क्वारेन्टाइन केन्द्र सेवा सञ्चालन गर्नको लागि विकल्प खोज्न सहयोग गर्ने,
- विद्यालयमा क्वारेन्टाइन केन्द्र सेवा सञ्चालन गर्नु परेको अवस्थामा आचारसंहिता बमोजिम सञ्चालन गर्न प्रतिबद्ध हुने,
- विद्यालयमा क्वारेन्टाइन केन्द्र सेवा सञ्चालन भएको छ भने सरोकारवाला निकायहरूसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा कीटाणुरहित गर्ने,
- विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकहरूलाई नियमित सम्पर्क गरी लकडाउन खुल्नासाथ विद्यालयमा उपस्थित हुनसक्ने सुनिश्चित गर्ने,
- विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबाट उपलब्ध गराइएको वैकल्पिक शिक्षण सिकाइ सामग्रीहरूको संरक्षण तथा सदुपयोगको बारेमा रेखदेख गर्ने,
- विद्यालय तथा समुदायमा सरसफाइ अभियान सञ्चालन गर्ने,

ङ. स्थानीय तहहरू

- स्थानीय तहभित्र सञ्चालित विद्यालयहरूमा क्वारेन्टाइन केन्द्र सेवा सञ्चालन गर्नुको अलावा सम्भव भएसम्म अन्यत्र स्थानको खोजी गरी क्वारेन्टाइन केन्द्र सेवा सञ्चालन गर्ने,
- क्वारेन्टाइन केन्द्र सेवा सञ्चालन गर्नेपने अवस्था आइपरेमा नेपाल सरकारद्वारा जारी मार्गदर्शन एवं आचारसंहिता बमोजिम प्रतिबद्ध भइ सञ्चालन गर्ने,
- विदेशबाट आएका नागरिकहरूको पहिचान गरी क्वारेन्टाइन केन्द्रमा वा एकान्तबास वा अलग बस्न लगाउने,
- विद्यालयहरूमा नियुक्त शिक्षकहरूको अनिवार्य उपस्थितिको लागि वि.व्य.स.। शि.अ.सं. लाई सहयोग गर्ने,

- अभिभावहरूको लागि कोभिड—१९ लगाएत पानी, सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धी सचेतनामूलक अभियान
- कोभिड—१९ बाट विद्यालयका बालबालिकाहरूमा संक्रमण रोक्नको लागि मातहतका स्वास्थ्यकर्मीहरू परिचालन गर्ने
- विद्यालयको लागि आवश्यक वैकल्पिक सिकाइ सामग्री व्यवस्थापनको लागि निकायभित्र कार्यरत संघसंस्थाहरूबीच समन्वय तथा सहकार्यको लागि सहजीकरण गर्ने,
- शिक्षा समूह गठन र परिचालन गर्ने, प्रतिकार्य योजना निर्माण गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने
- कोभिड—१९ संक्रमण नियन्त्रणको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गर्ने,

च. गैर सरकारी संगठनहरू (एनजीओ)

- स्थानीय तहसँग समन्वय गरी लक्षित कार्यक्षेत्रका विद्यालयहरूमा वैकल्पिक सिकाइ कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा सहयोग गर्ने,
- लक्षित कार्यक्षेत्रका विद्यालयहरूमा वैकल्पिक सिकाइको लागि आवश्यक सामग्रीहरू निर्माण तथा आपूर्ति व्यवस्था गर्ने,
- विद्यालयका शिक्षकहरूको लागि मनोसामाजिक परामर्श तालिम आयोजना गर्ने जसका लागि सहयोगी दातृ निकायहरूसँग द्रुत सञ्चार गरी चालु नियमित विकास परियोजना कार्यक्रमहरूमा समायोजन गर्ने,

छ. समुदाय-आधारित संगठनहरू (CBOs)

- नियमित बैठकहरू नगर्ने,
- क्रियाशिल संगठनहरूको आ—आफ्नै समूह सदस्यहरूबीच निश्चित दूरी कायम गरि विदेशबाट आएका व्यक्तिहरूको खोजि कार्यमा सहयोग गर्ने,

ज. विश्वास आधारित संगठनहरू (FBOs)

- मठ, मन्दिर, गुम्बा, मस्जिद, चर्च आदिमा गएर आ—आफ्नो धार्मिक आस्था अनुसार सामूहिक अनुष्ठान कार्यमा सहभागी हुने व्यक्ति समुदायले निर्धारित समयसम्म सो कार्य नगर्ने,
- आस्थावान व्यक्तिहरू वा समूहलाई सचेतना अभियानमा परिचालन गर्ने,
- विदेशबाट आएका व्यक्तिहरूको खोजि कार्यमा सहयोग गर्ने,

झ. स्थानीय समुदाय र परम्परागत नेताहरू

- संघ, प्रदेश एवं स्थानीय सरकारद्वारा जारी गरिएका सचेतनामूलक सन्देश सूचनाहरू ध्यानपूर्वक पालना गर्ने,
- विभिन्न सरोकारवाला सहयोगी निकायहरूबाट सञ्चालन गरिने अभियानमा आ—आफ्नै स्थानमा रहेर सहभागी हुने तथा सहयोग गर्ने,

ज. निजी क्षेत्र, अर्थात् रोजगारदाता, युनियनहरू

- आवद्ध कर्मचारीहरूलाई आ—आफ्नो क्षेत्रमा रहेर सचेतनामुलक कार्यक्रमहरूमा सहभागी हुन लगाउने,
- आफू नजिकमा रहेका विद्यालयहरूको लागि आवश्यक सहयोग चन्दा, श्रमदानको लागि अभिप्रेरित गर्ने,

ट. शैक्षिक संस्थानहरू

- व्यवस्थापन पक्षसँग समन्वय र सहकार्य गरी प्रतिकार्यमा संलग्न सहयोगी सरोकारवाला निकायहरूसँग हातेमालो गर्ने,
- आफ्नो शैक्षिक संस्थानमा आवद्ध शिक्षक, प्राध्यापक, विद्यार्थीहरूसँग नियमित सम्पर्कमा रहने,
- सामुदायिक रेडियो, टि.भि. मार्फत सूचना प्रसारण गरी सुरक्षित साथ रहन परामर्श जारी गर्ने,

समन्वय एवं सहकार्य

सामाजिक विकास मन्त्रालयको मातहतमा रहि गठन गरिएको आपत्कालीन शिक्षा समुहले तयार गरेको प्रतिकार्य कार्ययोजना कार्यान्वयन, परिमार्जन र अध्यावधिकको जिम्मेवारी यसै समुहले बहन गर्नेछ । यसैक्रममा कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउन विभिन्न सहकार्य र समन्वयात्मक ढंगबाट कार्यहरू अगाडि बढाइनेछ । जस अन्तर्गत तपशिलका कामहरू गरिनेछः

- समुहका सदस्यहरूको नियमित छलफल र अद्यावधिकका लागि नियमित बैठकको आयोजना गरिनेछ ।
- समुह सदस्य, संघसंस्था र आवश्यकता अनुसार अन्य शिक्षा सरोकारवालाहरूको प्राविधिक सहयोगमा विभिन्न स्थानीय र प्रदेश स्तरका सरोकारवालाहरूको पहिचान गरिनेछ । सोही अनुरूप विभिन्न जोखिम समुह (सिमान्तकृत बालबालिका, अपाङ्गता भएका बालबालिका) को सूचना संकलन गरिनेछ र सो अवधिमा विद्यालयमा हुने कुनै पनि भेला गर्नमा रोक लगाउन सम्बन्धित स्थानीय तहमा आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।
- अनाधिकृत सूचना, समाचार र अफवाहलाई कम गर्न सम्बन्धित निकायसँग आवश्यक छलफल गर्ने । सहि सूचना प्रवाह र विद्युतीय सिकाइलाई प्रवर्दनका लागि स्थानीय रेडियो, टेलिभिजन र दूर शिक्षाका अन्य माध्यमहरूसँग आवश्यक समन्वय गर्ने ।
- शिक्षक विद्यार्थीमा आवश्यक मनोसामाजिक अवस्थाको सूचना संकलन तथा परामर्शका लागि प्रदेश स्थित संरक्षण समुहसँग आवश्यकता अनुरूपको समन्वय गरिनेछ ।
- प्रदेश स्थित WaSH समुह, स्थानीय तह, सम्बन्धित निर्देशनालयसँगको सहकार्य र समन्वयमा यस समयमा सुरक्षित हुन प्रयोग गरिएका अभ्यासहरू जस्तै, नियमित साबुनपानीले हात धुने, मास्कको प्रयोग, अल्कोहल भएको सेनिटाइजरको प्रयोग, सामाजिक दुरी कायम गर्ने लगाएतलाई निरन्तरताका लागि कार्य गरिनेछ ।

- अनलाईन सिकाइ सामग्रीहरू जस्तै, मोबाइल एप्स, वेबसाइट र अन्य अनलाईन सामग्रीको उत्पादन, पहुँच र प्रयोगलाई सहज बनाउन सम्बन्धित निकायमा समन्वय गर्ने, जस अन्तर्गत NTC, NCELL, Community radio networks, कर्णाली रैबार, television र एप्स र वेबसाइट निर्माण कम्पनी, आदि ।
- यस समय अनुकूलको आवश्यक पाठ्यक्रम निर्माण, शिक्षक तालिम संचालन र कार्यन्वयनमा पाठ्यक्रम विकास केन्द्र, मानव श्रोत विकास संसाधन केन्द्र (साविक शिक्षक तालिम केन्द्र) एवं प्रविधिमैत्री शिक्षक समाजहरूसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- योजना कार्यन्वयन, पुनरावलोकन, अद्यावधिकका लागि सम्बन्धित अन्य विषयगत समुह, मन्त्रालय, निर्देशनालय, सुरक्षा निकायहरू, स्थानीय तह, शिक्षक तालिम केन्द्र, पाठ्यक्रम विकास केन्द्र र संघसंस्थाहरू आदिसँग समन्वय गरिनेछ ।

श्रोत परिचालन रणनीति

कोरोनाभाइरस रोग (कोविड-१९) लाई संसारभरि फैलिएको यस शताब्दीकै ठूलो महामारीको रूपमा चित्रण गरिएको छ । त्यसैले यसविरुद्धको लडाईं पनि हामी सबैको साझा लडाईं हो । कोरोनाभाइरस रोग (कोविड-१९) पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको सफल तथा व्यवस्थित कार्यान्वयनका लागि सामाजिक विकास मन्त्रालयले मुख्य रूपमा समन्वय एवम् सहजकर्ताको भूमिका निर्वाह गर्नेछ । माथि उल्लेखित उद्देश्यहरू प्राप्त गर्नका लागि तयारी पारिएको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, क्रियाकलाप कार्यान्वयन योजना अनुसार सामाजिक विकास मन्त्रालयले सर्वप्रथम आफ्नै श्रोत परिचालन गर्नेछ । यसका अतिरिक्त स्थानीय तहहरूले विनियोजन गरेका श्रोतहरू, शिक्षा समूहका सदस्यहरूको श्रोत पनि यथाचित रूपमा परिचालन गरिनेछ । अपुग श्रोतको हकमा भने मन्त्रालयले अन्य मन्त्रालयहरूसँग समेत श्रोतको माग तथा खोजी गरी परिचालन गर्नेछ ।

अनुसूची १

कोभिड-१९ पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको सन्दर्भमा प्रदेश शिक्षा समूहको कार्य विवरण

पृष्ठभूमि

कोभिड-१९ बाट उत्पन्न विषम परिस्थितिका कारण विद्यालयहरू बन्द रहेको अवस्थामा विद्यार्थीहरूको पठनपाठन अवरूद्ध छ । मुख्यता शिक्षण संस्थाहरूको माध्यमबाट कोरोनाभाइरस रोग (कोभिड-१९) को प्रसारलाई रोकथाम गर्न र लामो समयसम्म शिक्षण संस्थाहरू बन्द हुन गएको खण्डमा इण्टरनेट, रेडियो, टेलिभिजन तथा विद्यार्थीहरूले घरमै बसेर प्रयोग गर्न सक्ने पुस्तक तथा सन्दर्भ सामग्रीहरूको माध्यमबाट विद्यार्थीहरूको सिकाइलाई निरन्तरता दिने प्रकृयालाई सहजीकरण तथा सुनिश्चित गर्न कर्णाली प्रदेश, सामाजिक विकास मन्त्रालय, शिक्षा महाशाखाको नेतृत्वमा शिक्षा समूह २०७६ चैत्र २१ मा गठन भएको हो।

कार्य सञ्चालन प्रकया

यस प्रदेश शिक्षा समूहले आफूले प्राप्त गरेको जिम्मेवारीहरू संघीय सरकार, शिक्षा विकास निर्देशनालय, मानव संशाधन विकास केन्द्र, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई तथा स्थानीय तहहरूसँग समन्वय गरी पूरा गर्नेछ ।

मुख्य उद्देश्य

- (१) शिक्षण संस्थाहरूको माध्यमबाट कोरोनाभाइरस रोग (कोभिड-१९) को प्रसारलाई रोकथाम गर्न अगुवाई गर्ने।
- (२) लामो समयसम्म शिक्षण संस्थाहरू बन्द हुन गएको खण्डमा इण्टरनेट, रेडियो, टेलिभिजन तथा विद्यार्थीहरूले घरमै बसेर प्रयोग गर्न सक्ने पुस्तक तथा सन्दर्भ सामग्रीहरूको माध्यमबाट विद्यार्थीहरूको सिकाइलाई निरन्तरता दिन नेतृत्व तथा सहजीकरण गर्ने ।

शिक्षा समूहका मुख्य भूमिकाहरू

- समूहका सदस्यहरूसँग नियमित रूपमा सम्पर्क तथा समन्वय गरी सूचना तथा जानकारीहरूको आदानप्रदान गर्ने ।
- एकान्तबास (क्वारेन्टाइन) को रूपमा प्रयोग भएका विद्यालयहरू, त्यहाँ बसी रहेका मानिसहरूको विस्तृत विवरण तयार पारी समूहका सदस्यहरूलाई जानकारी गराउने ।
- कोरोनाभाइरस रोग (कोभिड-१९) पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- प्रतिकार्यका लागि उपलब्ध स्थानीय स्रोत तथा साधनहरूको नक्सांकन गरी अन्तर-आवश्यकता पहिचान गर्ने र सो अनुसार परिचालन गर्ने ।
- शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई मार्फत् स्वास्थ्य समूहसँग समन्वय गरी क्वारेन्टाइन तथा आइसोलेसनका लागि प्रयोग भएका विद्यालयहरूलाई सुद्विकरण तथा निर्मलीकरणको लागि आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- खानेपानी तथा सरसफाई कल्स्टरसँग समन्वय गरी हात धुने स्थानको उचित व्यवस्थापनको लागि विद्यालयहरूलाई प्राविधिक तथा सामग्री व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने ।

सुचना व्यवस्थापन: सुचना संकलन, व्यवस्थापन, सम्प्रेषण संयन्त्र निर्माण तथा संस्थागत (विद्यालय, स्थानीय तहमा, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई तथा प्रदेश तहमा) आवश्यक सहजीकरण गर्ने ।

के गर्ने?

१. कोभिड प्रतिकार्य कार्यक्रमहरू गर्दा मानविय सुरक्षालाई केन्द्रविन्दुमा राख्ने ।
२. कोभिड प्रतिकार्य कार्यक्रम गर्दा सबै तहका सरकार तथा यस कलस्टर (समुह) सदस्यहरूविच समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
३. यस कलस्टर (समुह) अन्तर्गत सदस्यहरूले आ—आफ्नो कार्यक्षेत्रमा कोभिडसम्बन्धि सुचना आदानप्रदान गर्ने ।
४. कोभिड प्रतिकार्य सहयोग गर्दा पिछडिएका, सिमान्तकृत तथा उच्च जोखिममा रहेका व्यक्ति तथा समुहलाई प्राथमिकता दिने ।
५. कलस्टर सदस्यहरूले नेपाल सरकारद्वारा निर्मित बिषयगत कोभिड प्रतिकार्य योजना तथा कार्यक्रमहरूलाई सहयोग पुग्ने कार्यक्रमहरू तय गर्ने र स्थानिय तहसम्म कार्यान्वयनमा सहयोग पुऱ्याउने ।
६. कोभिड प्रतिकार्य गर्दा बालबालिकाको संरक्षण सुनिश्चित गर्ने ।
७. कोभिड प्रतिकार्य सहयोगका कार्यक्रम गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्डहरू पालना गर्ने । कोभिड प्रतिकार्य बहुविषयगत क्षेत्र भएकोले प्राविधिक पक्षहरूमा सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञहरूको सल्लाह र सहयोग लिने ।
८. विभिन्न अर्त्रविषयगत कलस्टरसँगको समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।
९. नेपाल सरकारले विभिन्न चरणमा जारी गरेका आचारसंहिता पालना गर्ने ।
१०. सबै प्रतिकार्यहरूमा कोभिडसम्बन्धी जनचेतनामुलक सन्देश समावेश गर्ने ।

के नगर्ने:

१. कोभिड प्रतिकार्य कार्यक्रमहरू संचालन गर्दा लाभान्वीत क्षेत्र तथा समुहहरू नदोहोऱ्याउने।
२. सहयोगका कार्यक्रम गर्दा लाभान्वित व्यक्ति तथा समुहको आत्मसम्मानमा हानी हुने खालका फोटो तथा भिडियोहरू नखिच्चे, साथै सम्बन्धित व्यक्तिको लिखित अनुमतिविना कुनै पनि फोटो तथा भिडियोको प्रयोजन तथा प्रशारण नगर्ने । कार्यक्रमबाट लाभान्वीत व्यक्ति तथा समुहको कुनै पनि फोटो तथा भिडियो सामाजिक संजालमा नराख्ने ।
३. सहयोगका कार्यक्रम गर्दा बालबालिकालाई कुनै पनि पक्षबाट (हिंसा, दुर्व्यवहार, शोषण, आदि) हानी हुने वा असर गर्ने क्रियाकलापहरू नगर्ने ।

अनुसूची २

विद्यार्थी, शिक्षक र अभिभावकहरूलाई मनोसामाजिक सहयोग प्रकृया

कोरोना भाइरस को जोखिमको अवस्थामा सबै उमेर समुहका मानिसहरूको मनोवैज्ञानिक अवस्था परिवर्तन भइरहेको हुन्छ । अभिभावक, शिक्षक तथा बालबालिकाहरू सबैमा कुनै न कुनै स्तरको मनोवैज्ञानिक असर देखिन सक्छ । जोखमलाई ध्यानमा राखी विद्यालय बन्द गरिएका छन् । सबैको सुरक्षाका कारण सबैलाई अनिवार्य रुपमा घरभित्र नै

बस्न भनिएको छ । अहिलेको यो संकटमा हाम्रो देश लगायत संसार भरका देशहरूमा मानिसहरू घरभित्र एकान्त बासमा बसिरहेका छन् ।

अहिलेको परिस्थिती अपवाद हो । यस्तो प्रकारको संकट एवं विपदजन्य घटनाको समयमा सबै उमेर समुहका मानिसहरूमा मनोवैज्ञानिक असर देखिन्छ । यो अस्वभाविक परिस्थितीमा हुने सामान्य प्रतिक्रिया हो । संकटको समयमा व्यतिपिच्छे फरक फरक स्तरको मनोवैज्ञानिक तथा मनोसामाजिक असर देखिन सक्छ । कोरोना भाइरसको विश्वव्यापी जोखिमको समयमा बालबालिकाहरूमा देखिन सक्ने मनोवैज्ञानिक असर बालबालिकाहरूले आफ्नो तनाव ता चिन्तालाई उमेर अनुसार फरक-फरक तरीकाबाट व्यक्त गरिरहेका हुन्छन । मुख्यतया बालबालिकाहरूमा निम्नानुसार मनोवैज्ञानिक असरहरू देखिन सक्छन् ।

पूर्व विद्यालय उमेर वा ५ वर्ष सम्मका बालबालिकाहरू

- डराउने ,औँला चुस्ने, ओछ्यान भिजाउने, अभिभावकहरूसँग टाँसिइरहने
- निन्द्रामा गडबडी हुने
- खानामा रुची घट्ने
- रिसाउने, झर्को मान्ने
- अभिभावकलाई केही हुन्छ की भनेर डराउने

६ वर्षदेखि ११ वर्षका बालबालिकाहरू

- आफन्त वा आफ्नो अभिभावकसँग छुट्टीनु पर्छ की आफु एकलै हुन्छु की भनेर डराउने
- झर्को मान्ने
- रिसाउने
- जिद्दी गर्ने
- अभिभावकहरूसँगै बसिरहने
- नराम्रो सपना देख्ने
- कुनै पनि कुरामा ध्यान दिन नसक्ने
- मनोरन्जनात्मक क्रियाकलापमा सहभागी हुन मन नगर्ने
- छटपटिने, सानो बच्चाको जस्तो व्यवहार देखाउने

किशोरावस्थाका बालबालिकाहरू

- उदास देखिने , एकलोपनको महसुस गर्ने
- सुत्ने तथा खानेबानीमा गडबडी
- जिद्दी गर्ने
- शारीरिक दर्द पिडाको गुनासो गरिरहने
- कुनै पनि कुरामा ध्यान दिन नसक्ने
- दुर्व्यवहारमा सम्लग्न हुन सक्ने जोखिम तथा आफैँ दुर्व्यवहारको सिकार हुन सक्ने जोखिम

यस्तो अवस्थामा कतिपय बालबालिकाहरू जसले पहिले पनि यस्तो आघातजन्य घटनाहरूको अनुभव गरिसकेका एवं मनोसामाजिक समस्याहरूको सामना गरिसकेका छन उनीहरूमा बढी नै चिन्ता गर्ने, पीर गर्ने (बाबुआमालाई, आफुलाई , नातेदार तथा साथीभाइलाई केही हुन्छ की भनेर पीर गर्ने), बढी नै दुखी हुने तथा आत्महत्याको समेत विचार एवं प्रयास नै गर्ने सम्मका समस्याहरू पनि देखिन सक्छन्।

कोरोना भाइरसको जोखिम बढीरहेको समयमा बालबालिकाहरूले जानैपर्ने तथा गर्नुपर्ने कुराहरू

- कोरोना भाइरस एक प्रकारको नयाँ भाइरस हो । यो भाइरसको बारेमा वैज्ञानिक तथा डाक्टरहरू यो कस्तो भाइरस हो र यसको उपचार कसरी गर्न सकिन्छ भनेर सिकीरहेका छन् ।
- यो भाइरस मानिसको शरीरमा प्रवेश गर्थे भने मानिसलाई विभिन्न प्रकारको रोग लाग्न सक्छ ।
- यो भाइरसको कारणले सबै उमेर समुहका मानिसहरू: बालबालिकाहरू, किशोरकिशोरीहरू, प्रौढहरू तथा बृद्धहरू सबैलाई यो भाइरसको कारण रोग लाग्न सक्छ ।
- कोरोना भाइरसको संक्रमण भएको मानिसलाई छुँदा, संक्रमित भएको व्यतिले छोएको ठाउँमा एवं सामान छुँदा र पटक पटक हामीले हाम्रो हात, नाक, मुख एवं अनुहारमा लथार्थे भने भाइरस हाम्रो शरीरमा प्रवेश गर्छ ।
- हाम्रो शरीरमा भाइरस प्रवेश गर्थे भने हामीलाई एक्कासी ठुलो ज्वरो आउन सक्छ, रुघा लाग्न सक्छ, खोकी लाग्न सक्छ एवं श्वास फेर्न गाह्रो हुन्छ ।

यस्तो अवस्थामा घर भित्रै बस्नु पर्दा, विद्यालय बन्द भएर पढाइ बन्द हुँदा एवं परीक्षा रोकिदाँ एवं साथी भाइहरूसँग भेट्न नपाउदा बालबालिकाहरूलाई पनि तनाव महसुस हुन सक्छ भने चिन्ता तथा डर लाग्न सक्छ । यस्तो अवस्थामा निम्नानुसार क्रियाकलापहरू गरेर बालबालिकाहरूले आफ्ना तनाव व्यवस्थापन गर्ने तथा सृजनात्मक तरीकाले समयको सदुपयोग गर्न सकिन्छ ।

- आफुलाई विभिन्न क्रियाकलापमा व्यस्त राख्ने
- दैनिक कार्यतालिका बनाई विभिन्न सृजनात्मक क्रियाकलापहरू गर्ने । दैनिक कार्यतालिकामा रमाइला, सृजनात्मक तथा सिकाइ लगायतका विभिन्न क्रियाकलापहरू समावेश गर्न सकिन्छ ।
- कोठा सजाउने, साथीलाई उपहार कार्डहरू बनाउने, सिलाउन बुन्न सिक्ने, हस्तकलाका तथा सजावटका सामानहरू बनाउने सीपहरू सिक्ने
- बिहानबेलुका आमाबुबा वा अभिभावकलाई भान्साको काममा सघाउने
- वाद्यवादनका साधनहरू बजाउन सिक्ने, गीत संगीत सुन्ने
- गीत, कथा, कविता, निबन्ध तथा दैनिक डायरी लेख्ने, लेख्न सिक्ने
- चित्र बनाउने रंग भर्ने, नाच्न गाउन सिक्ने
- योग, ध्यान, प्रार्थना, व्यायम गर्ने
- घरभित्र खेलन सकिने खेलहरू खेल्ने
- आफ्ना जिज्ञासाहरू अभिभावक तथा दाजुदिदीसग छलफल गर्ने
- विभिन्न संचारका माध्यमहरूबाट आफ्ना मनका कुराहरू साथी भाइहरूसँग भन्ने
- विभिन्न संचारका माध्यमबाट आफ्नो सिकाइका कुरालाई पनि निरन्तरता दिने, यदि परिवारमा सहयोग गर्न सक्ने कोही भएमा परिवारका नै अभिभावक तथा दाजुदिदीहरूसँग सहयोग लिने, सरमिसहरूसग टेलिफोनबाट पनि सहयोगलिन सकिन्छ

- एस.इ.इको परीक्षा भएका बालबालिकाहरूले परीक्षाको तयारी गर्ने, आफुले तयारी गर्न नभ्याएका विषयहरूको थप तयार गर्ने अवसरको रूपमा पनि यो समयलाई लिन सकिन्छ ।

यो बन्द वा अष्टयारो समय सधैका लागि होइन । सबै कुरा बन्द भएका छैनन । खुसी भएर यो समयलाई सृजनात्मक काम तथा इच्छा भएका तर पुरा गर्न नभ्याएका सीप सिक्नमा तथा काम पुरा गर्नमा लगाउन सकिन्छ ।

यस्तो अवस्थामा अभिभावक तथा शिक्षकहरूमा आउन सक्ने मनोसामाजिक स्वास्थ्य सम्बन्धि समस्याहरू

कोभिड १९ को जाखिमको समयमा शिक्षक तथा अभिभावकहरूमा पनि नकारात्मक मनोवैज्ञानिक असर वा मनोसामाजिक तथा मानसिक स्वास्थ्य समस्याहरू देखिन सक्छन । यस्तो जोखिमको समयमा ठुला मानिसहरूमा निम्नानुसारका समस्या देखिन सक्छन:

- बढी नै डराउने, पीर गर्ने
- रिसाउने, झर्किने
- बढी नै आत्तिने, तनावको महसुस गर्ने
- खान मन नलाग्ने, निन्द्रा गडबडी हुने
- दुःखी देखिने, नरमाइलो मान्ने
- मादक पदार्थ, लागु पदार्थ को प्रयोग गर्ने तथा धुम्रपान गर्ने बानी बढ्ने जस्ता समस्याहरू देखिन सक्छन

पहिले नै मानसिक स्वास्थ्य समस्य भएका मानिसहरूको मानसिक स्वास्थ्यको अवस्था झन विग्रन सक्छ । पहिलेदेखि नै स्वास्थ्य समस्या भएकाहरूको स्वास्थ्य समस्या जटिल बन्न सक्ने ससम्भावना हुन्छ । यस्तो जाखिमको समयमा कतिपय मानिसहरूलाई परिवारको आवश्यकता कसरी टार्ने, परिवारमा कुनै समस्या आइहालेमा के गर्ने? जस्ता कुराहरूले पनि मनलाई धेरै नै बेचैन बनाइरहेको हुन सक्छ । यस्तो समयमा शिक्षक तथा अभिभावकहरूले आफ्नो तनावलाई निम्नानुसार व्यवस्थापन गर्ने प्रयास गर्न सकिन्छ ।

- यो अपवाद हो । यो सधै रहदैन भन्ने कुरा बुझ्ने प्रयास गर्नुपर्छ ।
- लकडाउन वा घरभित्रै बस्नु भनेको सामाजिक रूपमा एक्लिनु होइन । आफु र अरुलाई जोखिमबाट बचाउन यसो गरिएको हो भन्ने कुरा मनन गर्नु पर्दछ ।
- यस्तो समयमा आफ्नो दैनिकीलाई पहिले जस्तै शुचारु राख्ने प्रयास गर्नु पर्छ । जस्तै: बिहान उठ्ने समय, खाने समय, सुत्ने समय, शारीरिक अभ्यास, आदि
- आफ्ना मनका भावनाहरू घरपरिका सदस्याहरू तथा विभिन्न संचारका माध्यमहरूको सहायताबाट साथीभाइ तथा आफन्तहरूसग बाड्नु पर्दछ ।
- नियमित रूपमा शारीरिक अभ्यास, ध्यान, योग, प्रणायाम गर्ने बानी गर्नु राम्रो हुन्छ ।
- सकेसम्म यो समयलाई आफुले पहिले गर्न नभ्याएका चाहाना तथा सिर्जनात्मक काम गर्ने अवसरकोरूपमा सदुपयोग गर्ने प्रयास गर्नु पर्छ ।

- पानी प्रशस्त खाने, पर्याप्त मात्रामा सुत्ने गर्नु राम्रो हुन्छ ।
- नराम्रा खबरहरू कम हेर्ने, सकारात्मक कुराहरू हेर्ने, सुन्ने तथा टेलिभिजन र मोबाइलको समय घटाउने
- विश्व स्वास्थ्य संगठन तथा नेपाल सरकार स्वास्थ्य मन्त्रालयका आधिकारीक सुचनाहरूलाई मात्र आधार मान्ने
- तनाव घटाउन भनेर मादकपदार्थ, लागु पदार्थ तथा धुम्रपान नगर्ने

यसो गर्दा पनि तनाव कम नभएमा विज्ञसँग सहयोग लिन सकिन्छ । अवसर पाएमा अरुलाई सहयोग गर्ने, आफ्नो धर्म सस्कार अनुसार पुजापाठ तथा प्रार्थना गर्न पनि राम्रो हुन्छ ।

यस्तो अवस्थामा बालबालिकाहरू तथा किशोरकिशोरीहरूको तनाव व्यवस्थापन, उनीहरूको यो समयलाई सिकाइ तथा सृजनात्मक क्रियाकलापमा प्रयोगमा ल्याउन अभिभावक तथा शिक्षकहरूको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ । यस्तो समयमा अभिभावक तथा शिक्षकहरूको जिम्मेवारी बढीरहेको हुन्छ ।

अभिभावकहरूले कोभिड १९ को जोखिमको समयमा बालबालिकाहरूलाई कसरी सहयोग गर्ने?

- अभिभावकहरू आफैले आफ्नो चिन्ता तथा तनावलाई सहज तरीकाले व्यवस्थापन गरी आफ्नो छोराछोरीहरू वा बालबालिकाहरूलाई नमुना व्यवहार देखाउने प्रयास गर्नु पर्छ ।
- यस्तो अवस्थामा बालबालिकाहरूलाई अतिरित माया, समय र चासो दिनुपर्छ ।
- बालबालिकाहरूको कुरा धैर्यतापूर्वक ध्यानदिएर सुनिदनुपर्छ र उनीहरूको जिज्ञासाको चित्त बुझ्दो उत्तर दिनुपर्छ
- बालबालिकाहरूले बुझ्ने भाषामा कोरोना भाइरस, भाइरसको संक्रमण र यसबाट बच्ने उपाय बुझाइदिनुपर्छ
- उनीहरूको मोबाइल तथा टेलिभिजनमा विताउने समय घटाइ उनीहरूलाई सृजनात्मक क्रियाकलापमा समय सदुपयोग गर्न प्रेरित गर्नु पर्दछ ।
- सम्भव भएसम्म पहिले जस्तै तालिकाबद्ध क्रियाकलापमा बालबालिकाहरूलाई अभ्यस्त गराउनुपर्छ ।
- उनीहरूको यो समयलाई सृजनात्मक तरीकाबाट विताउने वातावरण मिलाइदिनुपर्छ । उदाहरणको लागि सगै कथा भन्ने, लेख्ने, चित्र बनाउने, गीतसंगीत सुन्ने, नाच्ने गाउने, कविता, निबन्ध लेख्ने, सगै बसेर चलचित्र हेर्ने, पुस्तक पढ्ने, घर भित्र खेल्न सकिने खेलहरू खेल्ने, जीवन उपयोगी सीप सिक्ने जस्तै: भान्साको काम, सरसफाइका काम, आदि ।
- पानी प्रशस्त खान भन्नुहोस्, कम्तीमा ८ देखि १० घण्टा सुत्न भन्नुहोस् ।
- बालबालिकाहरूलाई अभिभावकहरूसँगै बस्ने वातावरण मिलाउनुहोस् । यस्तो अवस्थामा उनीहरूलाई एकलै छाड्ने तथा राहत लिन तथा भिडभाडमा पठाउदा दुव्यहारको जोखिम हुन सक्छ ।
- उनीहरूलाई म र हाम्रो परिवार सुरक्षित छौ भन्ने कुराको विश्वास दिलाउन नभुल्नुहोला । यसो गर्दा पनि बालबालिकाहरूमा उनीहरूको तनाव नघटेमा विज्ञसँग सहयोग लिन भुल्नु हुँदैन ।

- अभिभावकहरूले छोराछोरीको सिकाइमा पनि विशेष ध्यान दिनु पनि यति बेलाको अर्को आवश्यकता हो । संचारका माध्यमहरूबाट, शिक्षकहरूसँग सहयोग लिएर, रुटिन बनाइदिएर, उनीहरूसँगै बसीदिएर हरेक दिन दिनमा एक दुइ घण्टा उनीहरूको सिकाइलाई निरन्तरता दिन सहयोग गर्नु पर्दछ ।

शिक्षकहरूको भूमिका

- अभिभावकहरूसँग सम्पर्कमा रहनुहोस् । विद्यालयतथा शिक्षकले हप्ताको २ पटक अभिभावकहरूसँग सम्पर्कमा रहन सकिन्छ ।
- अभिभावकहरूलाई कोभिड १९ को बारेमा आफ्ना छोराछोरीहरूलाई कसरी तथ्य कुरा बुझाउने बारे बुझाउन सकिन्छ
- बालबालिकाहरूको शारीरिक तथा मानसिक स्वास्थ्यको विकासका लागि सुझावहरू पठाउन सकिन्छ
- बालबालिकाहरूलाई घरमा नै बसेर पढ्ने तरिका तथा अभिभावकहरूलाई छोराछोरीहरूको क्रियाकलापलाई व्यवस्थित गराउने तरिकाको बारेमा बुझाउन र एस.इ.इ को तयारी गरिरहेका विद्यार्थीहरूलाई परीक्षाको तयारी गर्ने तरिका उपलब्ध गराउन सकिन्छ ।
- अभिभावकहरूले कसरी आफ्नै ख्याल गर्ने भन्ने बारेमा पनि कुरा बुझाउन सकिन्छ ।
- किशोरावस्थाका बालबालिकाहरू छन भने शान्त पढ्ने ठाउँ वा भएमा छुट्टै कोठाको व्यवस्था गरिदिन दिन अनुरोध गर्न सकिन्छ ।

यदि संकटको समय लम्बिएमा बालबालिकाहरूमा अधिक तनाव, मनोसामाजिक स्वास्थ्य समस्या एवं मानसिक स्वास्थ्य समस्या नै विकसित हुन सक्छ । कतिपय बालबालिकाहरूमा पछिसम्म मानसिक समस्या रहनसक्छ जसलाई Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD) भनिन्छ। यस्तो जोखिमको समयमा बालबालिकाहरूको सोचाइ, स्मरणशक्ति, बानी व्यवहार, सिकाइ, क्रियाकलाप सम्बन्ध उनीहरूको भावनात्मक अवस्था सबै कुरामा नकारात्मक असर पुऱ्याइ रहेको हुन्छ । यस्तो अवस्थामा विद्यालय प्रशासनले बालबालिकाहरूको मनोसामाजिक समस्याको व्यवस्थापनको लागि निम्नानुसार सहयोगको व्यवस्थापन गर्नु पर्ने हुन्छ ।

- प्राथमिक मनोवैज्ञानिक सहयोग
- मनोसामाजिक परामर्श
- मानसिक स्वास्थ्य सेवा

अहिलेको संकट भइरहेको समयमा देखिने यस्ता सबै लक्षणहरू मानसिक स्वास्थ्य समस्या होइनन । बालबालिकाहरू लगायत सबै उमेर समुहका मानिसहरूमा धेरै थोरै यस्ता लक्षणहरू देखिन सक्छन । यदि यस्ता लक्षणहरू वा बानी व्यवहारहरू लगातार दुइहप्ता सम्म देखिएमा तथा हरेक दिन दिनभरी जसो नै यस्ता बेचैनीहरू देखिएमा चाहि मानसिक स्वास्थ्य समस्या हुन सक्छ ।

प्राथमिक मनोवैज्ञानिक सहयोग सबै बालबालिकाहरू लगायत शिक्षक तथा अभिभावकहरूलाई पनि चाहिन सक्छ । प्राथमिक मनोवैज्ञानिक सहयोगले छिट्टै सामान्य अवस्थामा आउन मद्दत गर्छ । प्राथमिक मनोवैज्ञानिक सहयोगबाट पनि सामान्य अवस्थामा नआएमा मनोसामाजि परामर्श उपलब्ध गराउनु पर्दछ । यस्तो जोखिमको समयमा टेलिफोनबाट तथा इन्टरनेटको माध्यमबाट परामर्श सेवा उपलब्ध गराउन सकिन्छ । यस्तो परामर्श व्यवतिमगत तथा समुहमा पनि उपलब्ध गराउन सकिन्छ । कतिपय बालबालिकाहरूमा मानसिक स्वास्थ्य समस्या नै पनि देखिन सक्छ । यस्तो अवस्थामा मानसिक स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउनु पर्छ । जसका लागि मनोपरामर्श सेवा उपलब्ध गराउने विज्ञ तथा मानसिक स्वास्थ्य सेवा पाइने स्वास्थ्य संस्था तथा मनोचिकित्सकहरूको सम्पर्क विद्यालयमा अत्यावधिक राख्नु पर्दछ । यस्तो जोखिमको समयमा वि.व्य.स. तथा शि.अ.सं समेतको संलग्नतामा जोखिम व्यवस्थापन समिति नै बनाई काम तथा भूमिकानै ताकेर जान सकेमा जाखिम न्युनीकरणमा सहयोग पुग्छ ।

यदि माथिका भनिए जस्तै क्रियाकलापहरूमा अब्यस्त गराउँदा पनि बालबालिकाहरूमा समस्या बढ्दै गएमा विज्ञहरूको सहयोगको लागि सी.एम.सी नेपालका बालमनोविद ९८४००७४१८८, मनोपरमर्शदाता ९८४७८४४१८६ र ९८४८४९७४४६ मा सम्पर्क गर्न हुन अनुरोध छ ।

अनुसूची ३ शिक्षा प्रतिकार्य समूहका सदस्यहरू

S. N.	Role	Name of the Office / Organization/DP	Contact Details			
			Contact Person	Designation	Contact Number	Email
1	Lead	Ministry of Social Development	Bishnu Prasad Adhikari	Under Secretary	9858025628	bishnu5888@gmail.com
2	Secretary	Ministry of Social Development	Jawaharlal Hamal	Under Secretary	9841671415	bijay_hamal@yahoo.com
3	Co-Lead	Save the Children	Atma Ram Bhattarai	Technical Manager - Education	9858028120	atmaram.bhattarai@savethechildren.org
		Save the Children (Alternative)	Bal Mukunda Mahat	Senior Project Coordinator - Education	9851172180	balmukunda.mahat@savethechildren.org
4	Co-Lead	UNICEF	Pharsu Ram Panth/ Indra Raj Panta	Education Officer	9858085510 9858085515	ppanth@unicef.org ipanta@unicef.org
5	Member	National Education Board	Jit Bahadur Shah	Controller	9858017968	jbshah072@gmail.com
6	Member	Directorate of Education Development	Dipa Hamal	Director	9858051580	dipahamal@hotmail.com
	Member	Directorate of Education Development	Hem Raj Pokhrel	Under Secretary	9851196341	pokhrelp7@gmail.com
7	Member	Birendranagar Municipality	Lalit Bikram Singh	Under Secretary	9849876691	Singh1b65@gmail.com
8	Member	EDCU Surkhet	Narayan Paudel	Unit Chief	9858053408	narayanprasadpaudel2018@gmail.com
9	Member	Ministry of Internal Affairs and Law	Ekraj Chaulagain	Law Officer	9748006979	yakarajchaulagain@gmail.com

10	Member	Directorate of Human Resource Development	Subarna Khadka	Section Officer	9848028004	Subarna2035@gmail.com
11	Member	Plan International Nepal	Bed Prasad Dangi	Education Programme Specialist	9868084790	bedprasad.dangi@plan-international.org
12	Member	Handicap International	Nahakul Neupane	Inclusive Edu. Officer	9801975926	n.neupane@hi.org
13	Member	WFP	Sikha Thapa	Programme Associate	9848061711	sikha.thapa@wfp.org
14	Member	Teacher Federation of Nepal	Devendra Adhikari	Chairperson	9848076613	devendraadhikari301@gmail.com
15	Member	National Campaign for Education (NCE)	Tika Ram Acharya	Central Treasurer	9858051546	tacharya@sacnepal.org.np
16	Member	CSO for Child Rights in Karnali	Mukund Kumar Giri	Secretariat Member and SOS Surkhet Program Director	9858052288	mukunda.giri@sosnepal.org.np
17	Member	PABSON	Naina Singh Khatri	Chairperson	9848050886	nain_khatri@yahoo.com
18	Member	N-PABSON	Kamal Singh	Chairperson	9848291731	kamalsingh14150@gmail.com
19	Member	Federation of Nepalese Journalist	Durga Thapa	Chairperson	9848246407	durgathapaskt@gmail.com
20	Member	World Education	Birendra Bahadur Thapa	Program Officer	9848643981	birendra_thapa@np.worlded.org
21	Member	KIRDARC	Nabin Kumar Shahi	Program Manager, Karnali Province	9848251479	nshahi@kirdarc.org
22	Member	SAC Nepal	Khagendra Pd. Shaarma	MEAL Officer	9848047030	kbhandari@sacnepal.org.np
23	Member	VSO	Dinesh Pokharel	Project Coordinator-ICS	9848437141 9851223861	dinesh.pokharel@vsoint.org
24	Member		Mala Pradhan	Project Coordinator-ICS	9851227030	mala.pradhan@vsoint.org
25	Member	NFDN	Bishnu Sharma	Chairperson	9858028236	bishnu28236@gmail.com
26	Member	UMN	Hira Lal Shrestha	Senior Program Officer- Education/Disability	9846113637 / 9844903219	hira.l.shrestha@umn.org.np
27	Member	Room to Read/ Padhnako Lagi Kotha	Baburam Pokhrel	Literacy Program Officer	9801977801 9847158512	baburam.pokhrel@roomtolead.org
28	Member	NRCS	Krishna Bdr Thapa	Secretary General	9858052109	kthapag7@gmail.com
29	Member	Nepal Safer School Project (NSSP)	Prajwal Khatiwada	Project Coordinator	9852025942	prajwal.khatiwada@savethechildren.org
30	Member	Save the Children	Dil Kamal Chhetri	Project Coordinator - Safe School	9857634087	dil.chhetri@savethechildren.org
31	Member	Mid-Western University	Bishnu Khadka	Asst. Dean	9858058411	luckybishnu@gmail.com

32	Member	SMC Federation	Gobinda Koirala	Chairperson	9858050050	gobindakoirala@gmail.com
33	Member	Federation of Public Campus	Wakil Basnet	Chairperson	9858050050	basnetwakil@gmail.com
34	Member	World Vision International	Bishwonath Ghimire			bishwanath_ghimire@wvi.org
35	Member	CMC	Lok Bahadur BK	School Mental health Supervisor	9822520966	maharalok25@gmail.com
36	Member	Global Action Nepal	Khageshwori Bohara	District Coordinator	9864488596	khageshworib@gmail.com
37	Member	Oda Foundation	Arya Shre Aryal	Education Manager	9849541798	arya@odafoundation.org
38	Member	Seto Gurans	Radha Malla	Program Coordinat	9848001169	radhamalla69@gmail.com
39	Member	Society of Technology-Friendly Teachers	Tilak Bahadur Khatri	Chairperson	9858058232	khatrit51@gmail.com
40	Member	Good Neighbours	Khyamraj lamichhane Birendra Tharu			khyamraj.lamichhane@gninepal.org birendra.tharu@gninepal.org

अनुसूची ४
कर्णाली प्रदेश स्थित विभिन्न एफ एमहरूको विवरण

SN	Name of Radio	Capacity	Address	Contact Person Name and Position	Number of Contact Person	Email
Rukum (West)	Radio Sisne FM	100	Mushikot Municipality	Narayan Kumar Shah	9847999322	radiusnerukum@yahoo.com
	Radio Sanibheri FM	500	Mushikot Municipality	Dhruba Budhathoki	9857821507	mcr.sfm@gmail.com
	Radio Chaurjahari FM	100	Chaurjahari Municipality	Gyanu Gautam	9858075575	gautamrukum@gmail.com
	Radio Uttarganga FM	100	Mushikot Municipality	Bhim sirjan Oli	9847869013	bhimsirjan@gmail.com
	Radio Gemitribeni FM	100	Mushikot Municipality	Prakash Devkota		
	Radio Unic FM	500	Mushikot Municipality	Tarak KC	9851042671	
Salyan	Radio Rapti FM	100	Sarada Municipality	Ramesh Gautam	9847843555	rfmsalyan@gmail.com
	Radio Sarada FM	500	Sarada Municipality	Saligram Sharma	9857820451	radiusaradafm@gmail.com
	Radio Kapurkot FM	100	Kapurkot Rural Municipality	Santosh Gharti	9847817509	radiokapurkot@gmail.com

	Radio Salyan FM	250	Sarada Municipality	Rajeev KC	9858021470	
	Radio Tahalka	100	Sarada Municipality			
Surkhet	Jagaran FM	500	Birendranagar-12	Deependra Oli	9858050007	fmjagaran.skt@gmail.com
	Radio Bheri FM	500	Birendranagar-7	Narayan Koirala	9858050011	radiobheri@gmail.com
	Bulbule FM	500	Birendranagar-6	Khim Regmi	9858050664	bulbulefm@yahoo.com
	Radio Surkhet FM	250	Birendranagar-6	Narayan Sapkota	83524170	radiosurkhetfm@gmail.com
	Radio Pradesh FM	500	Birendranagar-6	Ganesh kanchan Bharati	9858046046	pradeshfm@gmail.com
	Radio Bheriganga FM	250	Bheriganga MUN Chhinchu	Yamlal Kandel	9858052184	radiobheriganga15@gmail.com
Dailekh	Dhrubataru FM	1000	Narayan Municipality	Chakra KC	9858050323	dtfmdailekh@gmail.com
	Jwala FM		Narayan Municipality			
Jajarkot	Radio Khalanga FM	100	Bheri Municipality	Saroj Oli	9858080427	jajarkotfm@gmail.com
	Radio Jajarkot FM	500	Bheri Municipality	Navaraj Shahi	9758003522	radiojajarkot@gmail.com
	Radio Hamropaila FM	100	Bheri Municipality	Balkumar Sharma	9858027317	radiopailaam@gmail.com
Dolpa	Radio Dolpa FM	100	Dunai	Bishnulal Budha	9758900076	radiodolpafm@gmail.com
	Radio Tripura FM	100	Tripurasundari Municipality	Kamal Bahadur Budha	9851181407	radiotripura.dop@gmail.com
Jumla	Radio Karnali FM	100		Gorkha Thapa	9858320239	rkfm105.2@gmail.com
	Radio Nari Aawaj FM	100		Hari Devi Rokaya	9848300220	radionariaawaj100.6@gmail.com
	Radio Khula Aakash FM	100		Ratan Nepali	9848329941	radiokhulaakash@gmail.com
Kalikot	Radio Naya Karnali FM	100	Khadachakra Municipality	Bharat Raj Bista	9848307447	radionayakarnalikalikot@gmail.com
	Radio Chankheli FM	500	Khadachakra Municipality	Jaj Raj Shahi	9848301156	radiochankheli@gmail.com
	Radio Sannitribeni FM	100	Sannitribeni RMP	Birendra Acharya	9858322058	birendra52kkt@gmail.com

	Radio Malika FM	100	Khadachakra Municipality	Khagendra Bhattarai		
	Radio Shuvakalika FM	100	Shuvakalika RMP	Aakash Chaulagain	9841839153	
	Radio Chulimalika/Nepali Aawaj	100	Khadachakra Municipality	Ashok nath Yogi	9758001436	
Mugu	Radio Mugu FM	100	Gangadhi	Padam Neupane	9751060770	radiomugu@gmail.com
	Radio Rara FM	100	Gangadhi	Mangal Bdr.Shahi	9758900158	shahi.mangal@gmail.com
	Radio Sauryadaya FM	500	Gangadhi	Padam Malla	9858320448	communityradio92.4@gmail.com
Humla	Radio Karnali aawaj FM	250	Simkot	Navaraj Mahatara	9851124610	radiokarnaliaawaj94.2@gmail.com
	Radio Shrinagar FM	100	Adanchuli RMP	Kali Bahadur Thapa	9858321107	radioshreenagar@gmail.com
	Radio Kailash FM	250	Simkot	Janak Bahadur Shahi	9858321049	jiwanshahi@gmail.com

अनुसूची ५
शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई विवरण

SN	District	Name of Unit Chief	Contact Number	Email
1	Surkhet	Narayan Prasad Poudel	9848030630	narayanprasadpoudel2018@gmail.com
2	Dailekh	Tej Bahadur Thapa	9858051486	tejbdr01@gmail.com
3	Jajarkot	Amrita Adhikari	9843204329	amreetaa@gmail.com
4	Salyan	Lal Bahadur Gharti	9857844045	salyan.deo@gmail.com
5	Rukum (West)	Taraprakash Pun	9847853622 9847853622	pun.tara571@gmail.com
6	Kalikot	Mahesh Devkota	9858320104	edcukalikot@gmail.com
7	Jumla	Makar Bahadur Bhandari	9863120753	deojumla4@gmail.com
8	Mugu	Surya Khatri	9858320286	deomugu@gamial.com
9	Humla	Bishnu Bahadur Shahi	9848316355	shahibishnu394@gmail.com
10	Dolpa	Singaraj Dangi	9851151527	deodolpa087@gmail.com

अनुसूची ६
सामाजिक विकास कार्यालय विवरण

SN	District	Name of Unit Chief	Contact Number	Email
१	दैलेख	झलक कोइराला	९८५८०४७६७२	
२	जाजरकोट	धनबहादुर विष्ट	९८५८०५२६००	
३	सल्यान	भिमप्रसाद शर्मा	९८५७८३५१०५	
४	रुकुम पश्चिम	खीमप्रसाद ढकाल	९८४८०४१८५३	
५	कालिकोट	रामप्रसाद उपाध्याय	९८४१३०१०७६	
६	जुम्ला	बलविर सुनार	९८५८४८०७७७	
७	मुगु	लोकप्रसाद पौडेल	९८४८०३८९४८	
८	हुम्ला	दानवहादुर गुरुङ्ग	९८५११९१९७०	
९	डोल्पा	धनञ्जय शर्मा	९८५८०८८०९९	

अनुसूची ७
स्थानीयतहगत शिक्षा प्रमुखहरूको विवरण

District	Local Level	Name of the Education Section Head	Contact Number	E-mail ID
Rukum (West)	Musikot municipality	Binaram Khadka	9847864475	khadkabinaram@gmail.com
	Chaurjahari Municipality	Gopal Pokharal	9868260722	ito.chaurjaharimun@gmail.com
	Aathbis Municipality	Thal Bahadur Oli	9863089273	aathbiskotmun073@gmail.com
	Bafikot Rural Municipality	Gyan Khadka	9857824993	khadkagyan@gmail.com
	Tribeni Rural Municipality	Obiram Roka	9843879864	obiram.roka@gmail.co
	Sanibheri Rural Municipality	Bhupal Singh Bista	9848106192	sanibherimun@gmail.com
Salyan	Sarada municipality	Liladhar Babal	9851169671	ito.shaaradamun@gmail.com
	Baghchaur Municipality	Ram Bhadur Hamal	9844230589	ito.bagchourmun@gmail.com
	Bangadhkubhinde Municipality	Chakra Bahadur Rawot	9848185846	
	Kalimati Rural Municipality	Bidur KC	9857844568	
	Tribeni Rural Municipality	Dal Bahadur Rana	9866963143	edu.triveni@gmail.com
	Kapurkot Rural Municipality	Krishna Bhandari	9844980989	
	Chhatrishwari RM	Rama Regmi, Keshar Oli	9857844507	
	Siddha Kumakh RM	Krishna kumari Bhandari	9868326724	ito.siddhakumakhmun@gmail.com
	Kumakhmalika RM	Nokh Bahadur Gosai	9844966312	
	Darma Rural Municipality	Sher Prshad Dhakal	9858040440	
Surkhet	Birendranagar Municipality	Lalit Bikram Shahi	9849876691	singh1b55@gmail.com
	Bheriganga Municipality	Dhirendra lamsal Sharma	9858080380	sharmadp50@gmail.com
	Gurbhakot Municipality	Surendra Bhandari	9858052235	surendrabhandari2023@gmail.com
	Panchapuri Municipality	Dorna Pathak	9858052115	
	Lekabesi Municipality	Pahalman Adhikari	9848193911	pahal_dasrathpur@yahoo.com
	Chaukune Rural Municipality	Bhanu Bhakta Ghimira	9844866890	
	Barahatal Rural Municipality	Dammar Kumari Rokaya	9868102239	rokayadammar3@gmail.com

	Chinggad Rural Municipality	Tulasi Ban	9868010875	
	Simta Rural Municipality	Buddhi Gautam	9868911723	
Dailekh	Narayan Municipality	Himalaya Jung Shaha	9848223301	shahahimalayajung@gmail.com
	Dullu Municipality	Bikasjung Shahi	9864369664	dullumun@gmail.com
	Chamunda Bindrasaini M	Nabin Shahi	9844896081	chamunda.bindrasaini@gmail.com
	Aathbis Municipality	Gokarnanath Yogi	9844876300	aathbismun@gmail.com
	Bhagawatimai RM	Man Bahadur BK	9848117016	rmp.bhagawatimai@gmail.com
	Gurans RM	Bhupendra Bahadur Bhandari	9848037404	gurans.rmp@gmail.com
	Dungeshwar RM	Man Bahadur Gautam	9868116178	ito.dungeshwormn@gmail.com
	Naumule RM	Bhakti Prasad Upadhyaya	9858063094	naumulegapa@gmail.com
	Mahabu RM	Krishna Bahadur Oli	9848048928	ito.mahaburmun@gmail.com
	Bhairabi RM	Chetan lamichhane	9867871753	bhairabirm@gmail.com
	Thatikadh RM	Netra Bahadur Thapa	9849963963	thantikandh.rmp@gmail.com
Jajarkot	Bheri Municipality	Anish Shah	9858054720	anishshah277@gmail.com
	Chhedagad Municipality	Dolraj Kafle	9841529394	drkaafle@gmail.com
	Nalgad Municipality	Balbir BK	9848136038	bbbrisang@gmail.com
	Kushe RM	Man Bahadur Giri	9748663088	girimanbdr@gmail.com
	Junichade RM	Dipak Shahi	9848299192	
	Barekot RM	Kali Bahadur Malla	9748070652	
	Shiwalaya RM	Man Bahadur Basnet	9748111517	nambasnet14@gmail.com
Dolpa	Thulibheri Municipality	Dil Prasad Rokaya	9848304813	dilrokaya42@gmail.com
	Tripurasundari Municipality	Bhim Bdr Dharala	9748033666	bhimdharala4@gmail.com
	Dolpobuddha RM	Umeshjung Karki	9867466783	ito.dolpobuddhamun@gmail.com
	Se-Phoksundo RM	Lal Bdr Budha	9858060116	ito.sephoksundomun@gmail.com
	Jagadulla RM	Gopal Budha	9847010371	ito.jagadullamun@gmail.com
	Mudkechula RM	Dal Bdr Basnet	9868353745	ito.mudkechulamun@gmail.com
	Kaike RM	Samjhna Adhikari	9841938164	ito.kaikemun@gmail.com
	Chharka Tangsong RM	Bhakta Bdr Budha	9848387084	ito.chharkatansonmun@gmail.com
Jumla	Chandannath Municipality	Khadananda Chaulagain	9848305660	khadakchaulagain@gmail.com
	Kanakasundari RM	Narayan Regmi	9848302208	
	Sinja RM	Janga Bahadur Shahi	9848312472	shahijung27@gmail.com
	Hima RM	Hari Shankar Chaulagain	9864871257	dhitalshankar374@gmail.com
	Tila RM	Dipendra Raj Hamal		
	Guthichaur RM	Prem Prasad Khanal		
	Tatopani RM	Chhaya Datta Chaulagain	9848349359	chhayadattachaulagain247@gmail.com
	Patarasi	Jhanmaya Khatri	9864356640	patarasirmjumla@gmail.com
Kalikot	Khadachakra Municipality	Jashi Prasad Chaulagain	9848301753	jpchaulagain@gmail.com
	Raskot Municipality	Prabhulala Neupane	9848301973	prabhulalneupane12@gmail.com
	Tilagupha Municipality	Lila Raj Bam	9868390327	
	Pachaljharana RM	Nawaraj Shahi	9848377390	pachaljharanaedu@gmail.com
	Sanni-tribeni RM	Dharma Raj Shahi	9848301598	shahidharma027@gmail.com
	Naraharinath RM	Durga Lal Neupane	9848320174	narharinathpaga@gmail.com
	Shubha Kalika RM	Nawaraj Acharya	9848051752	nawarajkundan10@gmail.com

	Mahabai RM	Dal Bahadur Budha	9864917882	dalbdr123@gmail.com
	Palata RM	Rana Prasad Bhatta	9862401217	palataeducation2019@gmail.com
Mugu	Chhayanath Rara Municipality	Hasta Bham	9861600724	
		Buddhi bahadur Shahi	9868350379	
	Mugumakarmarog RM	Subash Chandra Rawal	9860274549	
	Soru RM	Birendra Malla	9848110377	
	Khatyad RM	Naresha Shahi	9858322538	
Humla	Simkot RM	Barkaha Phadera	9848304885	barsaphadera12345@gmail.com
	Namkha RM	Khem Raj Shahi		
	Sarkegad RM	Anisha Tharu		
	Chankheli RM	Vupendra Upadhaya	9858025258	vupendraupadhaya@gmail.com
	Tanjakot RM	Jaya Rudra Dhakal	9851169872	jayarudradhakal07@gmail.com
	Kharpunath RM	Mukum Thapa		
	Adanchuli RM			

अनुसूची ८
स्थानीयतहगत गैससहरूको विवरण

District	Local Govt.	Name of Agency / NGOs working in education	Contact Person	Contact Number	E-mail ID
Rukum (West)	Musikot municipality	World Education Mic Nepal	Pramod Kumar Bista Sita Kumari Bista	9856090000 9868277327	pramod_bist@np.worlded.org; bista.sita1992@gmail.com
	Chaurjahari Municipality	World Education Mic Nepal/EGRP MIC Nepal/EGRP	Pramod Kumar Bista Sita Kumari Bista Ramesh Nepali	9856090000 9868277327 9840011832	pramod_bist@np.worlded.org; bista.sita1992@gmail.com
	Aathbis Municipality	World Education Mic Nepal MIC Nepal/EGRP	Pramod Kumar Bista Sita Kumari Bista	9856090000 9868277327 9808013833	pramod_bist@np.worlded.org; bista.sita1992@gmail.com
	Bafikot Rural Municipality	World Education Mic Nepal MIC Nepal/EGRP	Pramod Kumar Bista Sita Kumari Bista Dhanmaya Rawal	9856090000 9868277327 98680040979	pramod_bist@np.worlded.org; bista.sita1992@gmail.com
	Tribeni Rural Municipality	World Education Mic Nepal	Pramod Kumar Bista Sita Kumari Bista	9856090000 9868277327	pramod_bist@np.worlded.org; bista.sita1992@gmail.com
	Sanibheri Rural Municipality	World Education Mic Nepal EGRP	Pramod Kumar Bista Sita Kumari Bista Bhabani Pun	9856090000 9868277327 9809702869	pramod_bist@np.worlded.org; bista.sita1992@gmail.com
Salyan	Sarada municipality	Dalit Development Society,DDS	Nim ahadur Nepali	9857821183	ddssalyan@gmail.com ;
	Baghchaur Municipality	Dalit Development Society,DDS	Nim ahadur Nepali	9857821183	
	Bangadhkubhinde Municipality				
	Kalimati Rural Municipality				
	Tribeni Rural Municipality	Dalit Development Society,DDS	Nim ahadur Nepali	9857821183	ddssalyan@gmail.com ;
	Kapurkot Rural Municipality	Dalit Development Society,DDS	Nim ahadur Nepali	9857821183	
	Chhatrishwari Rural Municipality	Dalit Development Society,DDS	Nim ahadur Nepali	9857821183	

	Siddha Kumakh RM	Dalit Development Society DDS Salyan, CMC Nepal	Nim ahadur Nepali	9857821183, 9847844186	
	Kumakhmalika Rural Municipality				
	Darma Rural Municipality				-
Surkhet	Birendranagar Municipality	Global Action Nepal	Khageshwari Bohara	9864488596	khageshworib@gmail.com
		SAC Nepal	Khagendra Pd Sharma	9848047030	kbhandari@sacnepal.org.np ; khagendra.sac@gmail.com
		CODED	Narayan BK	9748000131	-
		NCE	Tikaram Acharya	9858051546	tacharya@sacnepal.org.np
		NSSP			-
	Bheriganga Municipality	Global Action Nepal	Khageshwari Bohara	9864488596	khageshworib@gmail.com
		SAC Nepal	Khagendra Pd Sharma	9848047030	kbhandari@sacnepal.org.np ; khagendra.sac@gmail.com
		CODED	Narayan BK	9748000131	-
		NCE	Tikaram Acharya	9858051546	tacharya@sacnepal.org.np
		NSSP			-
	Gurbhakot Municipality	Global Action Nepal	Khageshwari Bohara	9864488596	khageshworib@gmail.com
		SAC Nepal	Khagendra Pd Sharma	9848047030	kbhandari@sacnepal.org.np ; khagendra.sac@gmail.com
		CODED	Narayan BK	9748000131	-
		NCE	Tikaram Acharya	9858051546	tacharya@sacnepal.org.np
		NSSP			-
	Panchapuri Municipality	CODED	Narayan BK	9748000131	-
		NSSP	Tribhuvan Bastola	9849808569	-
		AAWAJ	Pabitra Shahi	9858050807	-
		NCE	Tikaram Acharya	9858051546	tacharya@sacnepal.org.np
		EKATA Foundation	Tej Rokaya	9848279982	-
	Lekabesi Municipality	Global Action Nepal	Khageshwari Bohara	9864488596	khageshworib@gmail.com
		SAC Nepal	Khagendra Pd Sharma	9848047030	kbhandari@sacnepal.org.np ; khagendra.sac@gmail.com
		CODED	Narayan BK	9748000131	-
		NCE	Tikaram Acharya	9858051546	tacharya@sacnepal.org.np
		NSSP			-
	Chaukune Rural Municipality	CODED	Narayan BK	9748000131	-
		NCE	Tikaram Acharya	9858051546	tacharya@sacnepal.org.np
		NSSP			-
Barahatal Rural Municipality	Global Action Nepal	Khageshwari Bohara	9864488596	khageshworib@gmail.com	
	CODED	Narayan BK	9748000131	-	
	NCE	Tikaram Acharya	9858051546	tacharya@sacnepal.org.np	
	NSSP			-	
	Disable Empowerment Center (DEC)	Bhupendra Sijapati	9860190847	-	
Chinggad Rural Municipality	CODED	Narayan BK	9748000131		
	NCE	Tikaram Acharya	9858051546	tacharya@sacnepal.org.np	
	NSSP				
Simta Rural Municipality	CODED	Narayan BK	9748000131		
	NCE	Tikaram Acharya	9858051546	tacharya@sacnepal.org.np	
	NSSP				
Dailekh	Narayan Municipality				

	Dullu Municipality				
	Chamunda Bindrasaini Municipality	Everest Club Dailekh	Tekraj Acharya	9858050704	tekrajskt@gmail.com
	Aathbis Municipality	Everest Club Dailekh	Mina Thapa	9848057150	mina.thapadlk@gmail.com
	Bhagawatimai RM	Ekata Foundetation Nepal	Janak Adhikari	9844857110	jadhikari092@gmail.com
	Gurans RM	SOSEC Nepal Dailekh	Nawa Raj BC	9858052562	sosec.sahayatra@gmail.com
	Gurans RM	Everest Club Dailekh	Tekraj Acharya	9858050704	tekrajskt@gmail.com
	Dungeshwar RM				-
	Naumule RM	Everest Club Dailekh	Mina Thapa	9848057150	mina.thapadlk@gmail.com
	Mahabu RM				
	Bhairabi RM	SOSEC Nepal Dailekh	Durga Giri	9858022511	giridurga5@gmail.com
	Thatikadh RM				
Jajarkot	Bheri Municipality	YARSON-Nepal	Sahadev Basnet	9848026912	sahadevjkt@gmail.com
	Chhedagad Municipality	PTYSM	Chhabi Pant	9858052127	chhabi.pant@gmail.com
	Nalgad Municipality	PTYSM	Chhabi Pant	9858052127	chhabi.pant@gmail.com
	Kushe RM	HRDC	Ran Bahadur Karki	9858064508	ranabdrkarki9@gmail.com
		YARSON-Nepal	Sahadev Basnet	9848026912	sahadevjkt@gmail.com
		PTYSM	Chhabi Pant	9858052127	chhabi.pant@gmail.com
	Junichade RM	PTYSM	Chhabi Pant	9858052127	chhabi.pant@gmail.com
	Barekot RM	PTYSM	Chhabi Pant	9858052127	chhabi.pant@gmail.com
	Shiwalaya RM	None	None	None	None
Dolpa	Thulibheri Municipality				
	Tripurasundari Municipality				
	Dolpobuddha RM				
	Se-Phoksundo RM				
	Jagadulla RM	KIRDARC Nepal	Sabina Bohora	9841285913	bohorasabina99@gmail.com
	Mudkechula RM	KIRDARC Nepal		9841285913	bohorasabina99@gmail.com
	Kaike RM				
	Chharka Tangsong RM				
Jumla	Chandannath Municipality	Save the Children & consoltium	Ashbir Saru	9848080483	ashbir.saru@savethechildren.org
	Kanakasundari RM	Plan International	Bed Prasad Dangi	9868084790	bedprasad.dangi@plan-international.org
		KIRDARC	Resham Shahi	9849002104	rsreshamshahi@gmail.com
	Sinja RM	Plan International	Bed Prasad Dangi	9868084790	bedprasad.dangi@plan-international.org
		KIRDARC	Resham Shahi	9849002104	rsreshamshahi@gmail.com
		Save the Children & consoltium	Ashbir Saru	9848080483	ashbir.saru@savethechildren.org
	Hima RM	Plan International	Bed Prasad Dangi	9868084790	bedprasad.dangi@plan-international.org
		World Vision	Bishwo Ghimire	9856045461	bishwanath_ghire@wvi.org
		KIRDARC	Resham Shahi	9849002104	rsreshamshahi@gmail.com
		Save the Children & consoltium	Ashbir Saru	9848080483	ashbir.saru@savethechildren.org
	Tila RM	World Vision	Bishwo Ghimire	9856045461	bishwanath_ghire@wvi.org
		KIRDARC	Resham Shahi	9849002104	rsreshamshahi@gmail.com
		Save the Children & consoltium	Ashbir Saru	9848080483	ashbir.saru@savethechildren.org

	Guthichaur RM	World Vision	Bishwo Ghimire	9856045461	bishwanath_ghire@wvi.org	
		KIRDARC	Resham Shahi	9849002104	rsreshamshahi@gmail.com	
	Tatopani RM	World Vision	Bishwo Ghimire	9856045461	bishwanath_ghire@wvi.org	
		KIRDARC	Resham Shahi	9849002104	rsreshamshahi@gmail.com	
	Patarasi	World Vision	Bishwo Ghimire	9856045461	bishwanath_ghire@wvi.org	
		KIRDARC	Resham Shahi	9849002104	rsreshamshahi@gmail.com	
	Kalikot	Khadachakra Municipality	UNICEF	Pharsu Ram Pant	9858085510	ppanth@unicef.org
			Seto Gurans	Hukum Shahi	9858322175	shahihukum2043@gmail.com
Raskot Municipality		Plan International	Bed Prasad Dangi	9868094790	bedprasad.dangi@plan-international.org	
		KIRDARC	Tularam Pandey	9848301462	tpandey@kirdarc.org	
		UNICEF	Pharsu Ram Pant	9858085510	ppanth@unicef.org	
		Seto Gurans	Hukum Shahi	9858322175	shahihukum2043@gmail.com	
Tilagupha Municipality		Save the Children	Tikaram Nepali	9840696864	tikaram.nepali@savethechildr en.org	
		KIRDARC	Tularam Pandey	9848301462	tpandey@kirdarc.org	
		UNICEF	Pharsu Ram Pant	9858085510	ppanth@unicef.org	
		Seto Gurans	Hukum Shahi	9858322175	shahihukum2043@gmail.com	
		NNDSWO	Gorakh Nepali	9848119027		
Pachaljharana RM		UNICEF	Pharsu Ram Pant	9858085510	ppanth@unicef.org	
		Seto Gurans	Hukum Shahi	9858322175	shahihukum2043@gmail.com	
Sanni-tribeni RM		Plan International	Bed Prasad Dangi	9868094790	bedprasad.dangi@plan-international.org	
		KIRDARC	Tularam Pandey	9848301462	tpandey@kirdarc.org	
		SAHAS Nepal	Nawaraj Sanjel			
		UNICEF	Pharsu Ram Pant	9858085510	ppanth@unicef.org	
Naraharinath RM		Seto Gurans	Hukum Shahi	9858322175	shahihukum2043@gmail.com	
		Plan International	Bed Prasad Dangi	9868094790	bedprasad.dangi@plan-international.org	
		KIRDARC	Tularam Pandey	9848301462	narharinathgapa@gmail.com	
		UNICEF	Pharsu Ram Pant	9858085510	ppanth@unicef.org	
		Save the Children	Indra BK	9848294881	indra.bk@savethechildren.org	
Shubha Kalika RM		NNDSWO	Gorakh Nepali	9848119027		
		KIRDARC Nepal	Tularam Pandey	9848301462	narharinathgapa@gmail.com	
		Save the Children	Tikaram Nepali			
		UNICEF	Pharsu Ram Pant	9858085510	ppanth@unicef.org	
Shubha Kalika RM		Seto Gurans	Hukum Shahi	9858322175	shahihukum2043@gmail.com	
		KIRDARC	Tularam Pandey	9848301462	tpandey@kirdarc.org	
		Save the Children	Tikaram Nepali	9840696864	tikaram.nepali@savethechildr en.org	
		Seto Gurans	Pharsu Ram Pant	9858085510	ppanth@unicef.org	
Mahabai RM		UNICEF	Hukum Shahi	9858322175	shahihukum2043@gmail.com	
		ODA Foundation	Arya Shree Aryal	9849541798	arya@odafoundation.org	
	Seto Gurans	Pharsu Ram Pant	9858085510	ppanth@unicef.org		
Palata RM	UNICEF	Hukum Shahi	9858322175	shahihukum2043@gmail.com		
	No I/NGO working in education					
Mugu	Chhayanath Rara Municipality	KIRDARC Nepal	Tek Bahadur Shahi	9851183958	tshahi@kirdarc.org	
		HRENDK	Namaraj Rawat	9858322490	namarajrawatlove100@gmail.com	
		SAHAS Nepal	Jit Bal Rai	9861068797	jiit@sahasnepal.org.np	

	Seto Gurans Bal Bikas Sewa	Indira Hamal		
	HIRYSDEC	Min Bahadur Rawal	9858322123	hirysdec.mugu@gmail.com
	Gramin Samudyik Sanstha (GSS)	Dhan Bahadur Malla	9848317885	malla.dhanbdr@gmail.com
	DARRDO Nepal	Satal Singh Mijar	9746726444	satal.mijar@gmail.com ; darrdonepal9@gmail.com
Mugumakarmarog RM	Karani Community Development Center (KCDC)	Bashu Rawal	9858322953	bashurawal@gmail.com
	Gramin Samudyik Sanstha (GSS)	Dhan Bahadur Malla	9848317885	malla.dhanbdr@gmail.com
	HIRYSDEC	Min Bahadur Rawal	9858322123	hirysdec.mugu@gmail.com
	Seto Gurans Bal Bikas Sewa	Indira Hamal		
	KIRDARC Nepal	Tek Bahadur Shahi	9851183958	tshahi@kirdarc.org
	HREND C	Namaraj Rawat	9858322490	namarajrawatlove100@gmail.com
	DARRDO Nepal	Satal Singh Mijar	9746726444	satal.mijar@gmail.com ; darrdonepal9@gmail.com
Soru RM	KIRDARC Nepal	Tek Bahadur Shahi	9851183958	tshahi@kirdarc.org
	Karani Community Development Center (KCDC)	Bashu Rawal	9858322953	bashurawal@gmail.com
	Gramin Samudyik Sanstha (GSS)	Dhan Bahadur Malla	9848317885	malla.dhanbdr@gmail.com
	HREND C	Namaraj Rawat	9858322490	namarajrawatlove100@gmail.com
	INF Mugu	Daljit Ghartee	9758900126	
	DARRDO Nepal	Satal Singh Mijar	9746726444	satal.mijar@gmail.com ; darrdonepal9@gmail.com
Khatyad RM	KIRDARC Nepal	Tek Bahadur Shahi	9851183958	tshahi@kirdarc.org
	Gramin Samudyik Sanstha (GSS)	Dhan Bahadur Malla	9848317885	malla.dhanbdr@gmail.com
	HREND C	Namaraj Rawat	9858322490	namarajrawatlove100@gmail.com
	DARRDO Nepal	Satal Singh Mijar	9746726444	satal.mijar@gmail.com ; darrdonepal9@gmail.com
	SAHAS Nepal	Jit Bal Rai	9861068797	jit@sahasnepal.org.np
Namkha RM	ADARA, Nepal	Anjuk Lama	9841876637	anguk.lama@adaragroup.org
Sarkegad RM	KIRDARC, Nepal	Janak Budha	9848309376	janakbudha2014@gmail.com
Chankheli RM	KIRDARC, Nepal			janakbudha2014@gmail.com
Tanjakot RM	KIRDARC, Nepal			janakbudha2014@gmail.com
Kharpunath RM	KIRDARC, Nepal			janakbudha2014@gmail.com
Adanchuli RM	KIRDARC, Nepal			janakbudha2014@gmail.com

अनुसूची ९
जिल्लागत विद्यार्थी विवरण

जिल्ला	बाविकास केन्द्र	१-५	६-८	९-१२	जम्मा १-२	प्राविधिक शिक्षा	उच्च शिक्षा
सुर्खेत	१४१५३	६१७०६	३३४६६	२८१३१	१२३३०३		
जाजरकोट	६६९८	४४५१३	१७६१९	१४७६६	७६८९८		
सल्यान	७५२९	३७०८७	१९८०५	१७२७९	७४१७१		
रुकुम (पश्चिम)	६२२३	३०९६७	१५८६९	१३६९४	६०५३०		
दैलेख	७२८१	४९९३९	२३०८१	१८७७४	९१७९४		
डोल्पा	१९६१	६५६२	२३८६	२६५६	११६०४		
कालीकोट	५८६०	३३२५५	१३८४५	१४३१५	६१४१५		
हुम्ला	३७१४	११९८३	४०१६	२८३६	१८८३५		
मगु	३०४३	११३६१	४३७२	५२५०	२०९८३		
जुम्ला	३२२३	२३८५८	९८६२	८९६३	४२६८३		
जम्मा	५८,१५८	३,११,२३१	१,४४,३२१	१,२६,६६४	५,८२,२१६	१,१४०	१२,०१५

अनुसूची १०
जिल्लागत विद्यालय र शिक्षक विवरण

जिल्ला	बाविकास केन्द्र । पूर्व प्राथमिक कक्षा	विद्यालयहरू (१-१२)			शिक्षक विवरण (स्थायी र राहत)				
		सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा	आधारभूत (१-५)	आधारभूत (६-८)	माध्यमिक (९-१०)	माध्यमिक (११-१२)	जम्मा (१-१२)
सुर्खेत	५७८	५०८	८८	५९६	१५७६	४०९	२५६	१७९	२४२०
जाजरकोट	३११	४३३	३	४३६	९५६	२२०	१२१	५४	१३५१
सल्यान	३८५	४४६	२८	४७४	१३१०	२०३	१५२	७४	१७३९
रुकुम (पश्चिम)	२७१	३०९	७	३१६	७४३	२०८	१३१	७३	११५५
दैलेख	३७६	४८७	१४	५०९	१२७७	३१४	१९२	१४७	१९३०
डोल्पा	९३	१११	०	१११	३८९	६९	५०	२४	५३२
कालीकोट	२२३	२८२	५	२८७	६९१	१४२	११६	२००	११४९
हुम्ला	१५२	१३७	०	१३७	३६२	९२	४१	२०	५१५
मगु	१३४	१४५	४	१४९	३५८	७४	५७	४६	५३५
जुम्ला	१९६	१८०	०	१८०	५२८	१३३	११४	५१	८२६
जम्मा	२७१९	३०३८	१४९	३१८७	८१९०	१८६४	१२३०	८६८	१२१५२

विद्यालय र शिक्षकहरूको विस्तृत विवरण

तह	विद्यालय			शिक्षक		
	सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा	सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा
बाविकास केन्द्र । पूर्व प्राथमिक कक्षा	२५८७	१३२	२७१९			
आधारभुत तह						
१. कक्षा १-५	१९०४	५४	१९५८	१०७२४	९४८	११६७२
२. कक्षा ६-८	५५४	३३	५८७	३०४६	३०५	३३५१
माध्यमिक तह						
१. कक्षा ९-१०	३३९	४३	३८२	१५७४	२८४	१८५८
२. कक्षा ११-१२	२४१	१९	२६०	१०३५	४३	१०७८
जम्मा (कक्षा १-१२)	३०३८	१४९	३१८७	१६३७९	१५८०	१७९५९

अनुसूची ११

पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना लेखन समिति

संयोजक - श्री जवारलाल हमाल, सामाजिक विकास मन्त्रालय

सदस्य – प्रतिनिधि, शिक्षा विकास निर्देशनालय

सदस्य – श्री आत्माराम भट्टराई, सेभ द चिल्ड्रेन

सदस्य – श्री फर्सुराम पन्थ, युनिसेफ

सदस्य – श्री टीकाराम आचार्य, शिक्षाकालागि राष्ट्रिय अभियान / स्याक नेपा

अनुसूची १३
कोभिड १९ पूर्वतयारी एवं प्रतिकार्य विस्तृत योजना

क्रस	क्रियाकलाप	एकाई	परिणाम	पटक वा दिन	दर	जम्मा रकम	श्रोत व्यवस्थापन					कार्यान्वयन समय	मुख्य जिम्मेवार	सहयोग
							सामाजिक विकास मन्त्रालय	स्थानीय तह	साझेदार संस्था	नीजि क्षेत्र				
क	पूर्वतयारीका मुख्य क्रियाकलापहरू													
1	प्रदेशस्तरीय शिक्षा समूह गठन र परिचालन	संख्या	1	3	100,000	300,000	300,000					निरन्तर	साविम	साझेदार संस्थाहरू
2	शिक्षक तथा विद्यार्थीको तथ्याङ्क अद्यावधीकरण	पटक	1	1	50,000	50,000			50,000			बैशाख दोश्रो हप्ता	शिविनि	साझेदार संस्थाहरू
3	इन्टरनेट, टेलिभिजन र रेडियोको लेखाजोखा	पटक	1	1	25,000	25,000			25,000			बैशाख दोश्रो हप्ता	शिविनि	साझेदार संस्थाहरू
4	प्रदेश कोभिड पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना निर्माण	योजना	1	1	200,000	200,000	100,000		100,000			चैत्र मसान्त २०७६	साविम	साझेदार संस्थाहरू
5	क्वारेन्टाइनको रूपमा प्रयोग भएका विद्यालयको नक्शांकन	निरन्तर	1	1	25,000	25,000			25,000			बैशाख दोश्रो हप्ता	शिविनि	साझेदार संस्थाहरू
6	विभिन्न समूह तथा संजालसँग सहकार्य (Inter-cluster coordination)	निरन्तर	1	10	25,000	250,000	250,000					निरन्तर	साविम	साझेदार संस्थाहरू
7	सचेतनामूलक सामग्री प्रसारण	एफ एम	45	4	15,000	2,362,500			2,362,500			निरन्तर	साविम	साझेदार संस्थाहरू
	जम्मा					3,212,500	650,000	-	2,562,500	-	-			
v=	प्रतिकार्यका मुख्य क्रियाकलापहरू													
1	विद्यालय परिसर सरसफाइ एवं नीर्मलिकरण	विद्यालय	300	1	50,000	15,000,000	4,000,000	5,000,000	5,000,000	1,000,000		बैशाख मसान्त	स्थानीय तह, विद्यालयहरू	साविम, शिविनि र साझेदार संस्थाहरू

2	शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक र हेरचाहकर्तालाई मनोसामाजिक सहयोग	संख्या	300	1	25,000	7,500,000			7,500,000			बैशाख मसान्त	स्थानीय तह, विद्यालयहरू	साविम, शिविनि र साझेदार संस्थाहरू
3	जोखिममा रहेका बालबालिकाहरूलाई लक्षित गरी विद्यालय स्वागत कार्यक्रम सन्चालन गर्ने	संख्या	3,048	1	6,000	18,288,000		12,000,000	6,288,000			बैशाख मसान्त	स्थानीय तह, विद्यालयहरू	साविम, शिविनि र साझेदार संस्थाहरू
4	वैकल्पिक सिकाइ विधिहरूको नक्शांकन र निर्माण	पटक	1	1	300,000	300,000	150,000		150,000			बैशाख दोश्रो हप्ता	मानव संसाधन विकास केन्द्र	साविम, शिविनि, शिविसंघ, रापबो र साझेदार संस्थाहरू
5	दूर शिक्षा सहजीकरणको लागि शिक्षकहरूलाई अभिमूखीकरण	स्थानीय तह	79	1	50,000	3,950,000	790,000	1,580,000	790,000	790,000		जेठ दोश्रो हप्ता	मानव संसाधन विकास केन्द्र र स्थानीय तहहरू	साविम, शिविनि, मपविवि, शिक्षक महासंघ र साझेदार संस्थाहरू
6	दूर तथा भर्चुअल विधिबाट सिकाइ निरन्तरता	स्थानीय तह	79	1	100,000	7,900,000	900,000	5,000,000	2,000,000			निरन्तर	स्थानीय तह, विद्यालयहरू	साविम, शिविनि, मासंविके, शिविसंघ र साझेदार संस्थाहरू
7	बालबालिकाहरूलाई सिकाइ सामग्री उत्पादन तथा वितरण	संख्या	280,000	1	600	168,000,000	33,600,000	50,400,000	67,200,000	16,800,000		जेठ मसान्त	साविम र स्थानीय तह	मपविवि, साझेदार संस्थाहरू र निजि क्षेत्र
8	घरमा आधारित सिकाइका लागि अभिभावक सचेतना कार्यक्रम	एफ एम	20	5	20,000	2,000,000			2,000,000			निरन्तर	साझेदार संस्थाहरू	साविम, शिविनि, मासंविके र स्थानीय तहहरू
9						-								
	जम्मा					222,938,000	39,440,000	73,980,000	90,928,000	18,590,000	-			
	कूल जम्मा					226,150,500	40,090,000	73,980,000	93,490,500	18,590,000	-	-	-	-